

Tematsko izvješće

Kružno gospodarstvo

Unatoč mjerama EU-a države članice sporo napreduju u prijelazu na kružno gospodarstvo

EUROPSKI
REVIZORSKI
SUD

Sadržaj

	Odlomak
Sažetak	I. – X.
Uvod	01. – 14.
Kružno gospodarstvo	01. – 02.
U zakonodavstvu EU-a sve se veći naglasak polaže na kružno gospodarstvo	03. – 08.
Komisijini akcijski planovi za kružno gospodarstvo	09. – 14.
Opseg revizije i revizijski pristup	15. – 21.
Opažanja	22. – 91.
Države članice stavljaju veći naglasak na kružno gospodarstvo, ali napredak je spor i postoje problemi u području praćenja	22. – 32.
Države članice sporo napreduju prema kružnom gospodarstvu	23. – 26.
Prvi akcijski plan za kružno gospodarstvo utjecao je na strategije država članica za kružno gospodarstvo	27. – 28.
U Komisijinu okviru za praćenje postoje nedostaci	29. – 32.
Postoje ograničeni dokazi o tome da se poticajnim mjerama u okviru prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo djelotvorno promovao prijelaz država članica na kružno gospodarstvo	33. – 51.
Komisija je zaključila da otkrivanje planiranog zastarijevanja nije bilo izvedivo	35. – 37.
Razmjer prihvatanja potpore za zamjenu opasnih tvari bio je nejasan	38. – 39.
Doprinos projekata za potporu pristupu naprednim proizvodnim tehnologijama bio je ograničen	40. – 42.
Referentni dokumenti o najboljim raspoloživim tehnikama, EMAS i provjera tehnologije zaštite okoliša imali su skroman učinak na održivost proizvodnih procesa	43. – 49.
Komisija je surađivala s dionicima u okviru postojećih foruma	50. – 51.

Za potporu prijelazu na kružno gospodarstvo bila su dostupna financijska sredstva EU-a, ali slabo su iskorištena za kružni dizajn 52. – 91.

Komisija je predvidjela znatna financijska sredstva EU-a za kružno gospodarstvo 54. – 55.

Ograničena uporaba financijskih sredstava kohezijske politike za projekte kružnog dizajna 56. – 65.

Komisija je mobilizirala financijska sredstva iz programa Obzor 2020. za kružno gospodarstvo, ali ta sredstva imala su ograničen učinak u državama članicama 66. – 75.

U okviru programa LIFE financirani su projekti kružnog gospodarstva, ali udio tih programa povezanih s kružnim dizajnom nije poznat 76. – 81.

Iznos potpora za ciljeve kružnog dizajna pruženih u okviru programa COSME bio je nizak 82. – 85.

Potpora za kružni dizajn u okviru EFSU-a bila je ograničena potražnjom na tržištu 86. – 91.

Zaključci i preporuke 92. – 98.

Prilozi

Prilog I. – Prenošnje direktiva EU-a relevantnih za kružno gospodarstvo koje su usvojene tijekom prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo

Prilog II. – Popis Komisijinih mjera povezanih s kružnim dizajnom iz prvog i drugog akcijskog plana za kružno gospodarstvo

Prilog III. – Okvir za praćenje kružnog gospodarstva

Pokrate i skraćeni nazivi

Pojmovnik

Odgovori Komisije

Kronologija

Revizorski tim

Sažetak

I. Tradicionalno gledajući, gospodarstva obično slijede linearni ciklus „uzmi-proizvedi-baci”. Za razliku od toga, u kružnom gospodarstvu vrijednost proizvoda, materijala i resursa čuva se što dulje i u najvećoj se mogućoj mjeri smanjuje nastanak otpada. Za građane to znači da proizvodi traju dulje i/ili ih je lakše popraviti, unaprijediti, preraditi, ponovno upotrijebiti ili reciklirati. Kružno gospodarstvo poduzećima pruža mogućnost veće učinkovitosti resursa.

II. Oko 80 % utjecaja pojedinog proizvoda na okoliš određeno je njegovim dizajnom. Kako bi se utjecaj na okoliš sveo na najmanju moguću mjeru, proizvode i proizvodne procese potrebno je redizajnirati prema načelima kružnog gospodarstva u skladu s prioritetom EU-a u pogledu sprječavanja proizvodnje otpada.

III. Učinkovitost resursa dio je političkog programa EU-a tijekom razdoblja duljeg od deset godina. Akcijski planovi za kružno gospodarstvo sastavni su dio Komisijinih strategija za kružno gospodarstvo. Komisija je 2015. objavila svoj prvi akcijski plan za kružno gospodarstvo, koji se sastojao od mjera za uspostavu pratećeg regulatornog okvira i smjera politike, dodjelu financijskih sredstava EU-a i praćenje prijelaza EU-a na kružno gospodarstvo. Kao odgovor na europski zeleni plan Komisija je 2020. objavila novi akcijski plan kojim je nadogradila prethodni i utvrdila ambicioznu ciljnu vrijednost da se do 2030. udvostruči udio materijala u EU-u koji se recikliraju i vraćaju u gospodarstvo.

IV. Europski revizorski sud (Sud) u okviru je ove revizije procijenio je li Komisija svojim mjerama djelotvorno utjecala na aktivnosti kružnog gospodarstva u državama članicama. Pritom je naglasak bio na Komisijinim mjerama iz njezina prvog akcijskog plana iz 2015., koje su se odnosile na dizajn i proizvodnju. Sud je ispitao tempo kojim su države članice prelazile na kružno gospodarstvo, djelotvornost Komisijinih poticajnih mjera osmišljenih kako bi im se za taj prijelaz pružila potpora i mobilizaciju financijskih sredstava EU-a za kružno gospodarstvo iz niza izvora. Sud ovim izvješćem namjerava doprinijeti smanjenju utjecaja gospodarskih aktivnosti na okoliš, što je u EU-u stalan izazov. Izvješće bi trebalo pomoći Komisiji da poboljša svoje praćenje prijelaza na kružno gospodarstvo i bolje usmjeri financijska sredstva EU-a u kružni dizajn proizvoda i proizvodnih procesa, što je najdjelotvorniji način prelaska na kružno gospodarstvo.

V. Sud je općenito zaključio da postoje tek ograničeni dokazi koji bi upućivali na to da su akcijski planovi za kružno gospodarstvo, posebno mjere povezane s kružnim dizajnom proizvoda i proizvodnih procesa, utjecali na aktivnosti kružnog gospodarstva u državama članicama.

VI. Pozitivno je što su se aktivnosti kružnog gospodarstva koje provode vlade država članica povećale od objave prvog akcijskog plana. Međutim, tempo kojim se napredak ostvaruje i dalje je spor. Ostvarivanje ambicije EU-a da do 2030. udvostruči svoj udio materijala koji se recikliraju i vraćaju u gospodarstvo doima se veoma izazovnim.

VII. Komisijinim okvirom za praćenje prijelaza EU-a na kružno gospodarstvo nisu u cijelosti obuhvaćeni svi ključni aspekti. Konkretno, nedostaju mu posebni pokazatelji za kružni dizajn proizvoda. Unatoč tomu što je u vrijeme provedbe ove revizije u tijeku bilo preispitivanje okvira za praćenje, Sud je utvrdio da se Komisijinim pokazateljima nije na sveobuhvatan način pratio ukupan napredak ostvaren u prijelazu.

VIII. Sud je utvrdio tek ograničene dokaze o tome da su poticajne mjere iz akcijskih planova, osmišljene za olakšavanje prijelaza država članica na kružno gospodarstvo utvrđivanjem smjera politike u područjima kao što su inovacije i ulaganja, bile djelotvorne. Države članice trebale bi u skladu sa zakonodavstvom EU-a dobro iskoristiti ulaganja EU-a na način da daju prednost sprječavanju nastanka otpada.

IX. EU je u razdoblju 2014. – 2020. planirao izdvojiti financijska sredstva za prijelaz na kružno gospodarstvo u iznosu većem od 10 milijardi eura. Unatoč dostupnosti financijskih sredstava EU-a i općenitoj potpori kružnom gospodarstvu Komisija i države članice nisu djelotvorno usmjerile financijska sredstva u ulaganja kojima se naglasak stavlja na kružni dizajn proizvoda i proizvodnih procesa. Financijska sredstva EU-a uglavnom su utrošena na gospodarenje otpadom, koje ima manji potencijal za smanjenje utjecaja na okoliš. Iako je pri izradi programa za razdoblje 2021. – 2027. veći naglasak stavljen na kružno gospodarstvo, države članice i dalje mogu odlučiti da će znatan iznos financijskih sredstava EU-a utrošiti na gospodarenje otpadom umjesto na sprječavanje njegova nastanka primjenom kružnog dizajna.

X. Sud je preporučio Komisiji da:

- poboljša svoje praćenje prijelaza država članica na kružno gospodarstvo kako bi se olakšalo donošenje informiranih odluka o novoj politici te novim inicijativama i mjerama; te
- analizira razloge za nisku stopu iskorištavanja financijskih sredstava EU-a za kružni dizajn i razmotri mjeru u kojoj se može pružiti veći broj poticaja.

Uvod

Kružno gospodarstvo

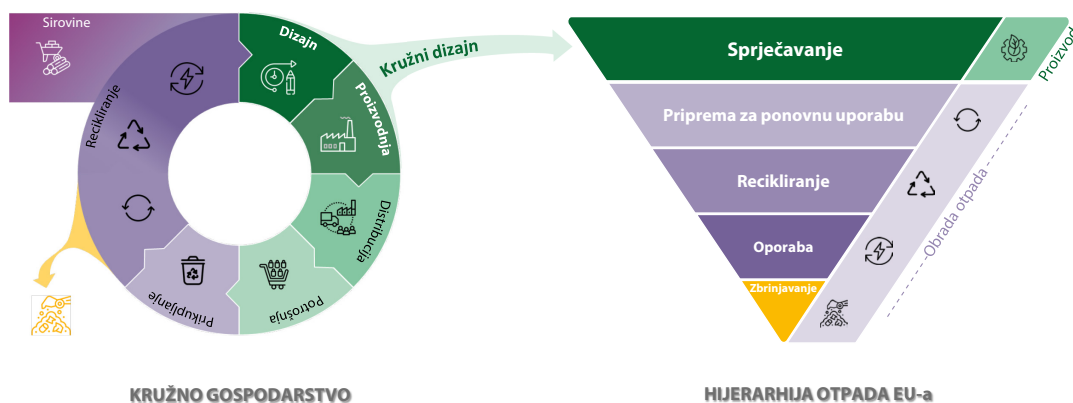
01. Pojam „kružno gospodarstvo” odnosi se na koncept što duljeg očuvanja vrijednosti proizvoda, materijala i resursa te smanjenje nastanka otpada u najvećoj mogućoj mjeri. Taj se pristup razlikuje od tradicionalnog ciklusa „uzmi-proizvedi-baci” i ima znatne prednosti u pogledu održivosti. Za građane to znači da proizvodi traju dulje i/ili da ih je lakše popraviti, unaprijediti, preraditi, ponovno upotrijebiti ili reciklirati. Poduzećima se tim modelom pružaju brojne potencijalne prednosti, uključujući veću učinkovitost resursa i manju izloženost volatilnosti cijena.

02. Kružno gospodarstvo obuhvaća cijeli životni ciklus pojedinog proizvoda. Međutim, Komisija ističe¹: „Kružno gospodarstvo započinje na samom početku životnog vijeka proizvoda. I u fazi dizajniranja i u proizvodnim procesima utječe se na nabavu i iskorištavanje resursa te stvaranje otpada tijekom čitavog životnog vijeka proizvoda.” Kako bi se njihov utjecaj na okoliš sveo na najmanju moguću mjeru, proizvode i proizvodne procese potrebno je redizajnirati prema načelima kružnog gospodarstva u skladu s prioritetom EU-a za sprječavanje proizvodnje otpada (vidjeti [sliku 1.](#)). Oko 80 % utjecaja pojedinog proizvoda na okoliš određeno je njegovim dizajnom².

¹ Komisijin akcijski plan za kružno gospodarstvo, [COM\(2015\) 614](#).

² „Ecodesign your future: how ecodesign can help the environment by making products smarter”, Europska komisija, 2014.

Slika 1. – Faze kružnog gospodarstva u odnosu na sprječavanje nastanka otpada u EU-u

Izvor: Sud, na temelju Komisijina dokumenta „Cohesion policy support for the circular economy” iz lipnja 2016. i [Okvirne direktive o otpadu](#).

U zakonodavstvu EU-a sve se veći naglasak polaže na kružno gospodarstvo

03. Učinkovitost resursa dio je političkog programa EU-a tijekom razdoblja duljeg od deset godina. Komisija je u ožujku 2010. donijela Strategiju Europa 2020.³, u kojoj je kao jedan od prioriteta utvrđeno „promicanje resursno učinkovitijeg, zelenijeg i konkurentnijeg gospodarstva”. Komisija je 2011. objavila vodeću inicijativu „Resursno učinkovita Europa”⁴. Riječ je o planu za ostvarenje održivog gospodarskog rasta njegovim odvajanjem od uporabe resursa.

04. U srpnju 2014. Komisija je objavila zakonodavni prijedlog direktive o smanjenju nastanka otpada⁵, poprativši ga komunikacijom o kružnom gospodarstvu⁶ („Paket za kružno gospodarstvo”). Međutim, u ožujku 2015. Komisija je odlučila **povući** svoj prijedlog, koji je bio predmet kritika zbog stavljanja naglaska na politike i zakonodavstvo u području otpada umjesto na konkretne prijedloge za poboljšanje cijelog životnog vijeka proizvoda, posebno za sprječavanje nastanka otpada.

³ Komisijina strategija za pametan, održiv i uključiv rast, [COM\(2010\) 2020](#).

⁴ Komisijin plan za resursno učinkovitu Europu, [COM\(2011\) 571](#).

⁵ Komisijin Prijedlog direktive o otpadu, [COM\(2014\) 397](#).

⁶ Prema kružnom gospodarstvu: program nulte stope otpada za Europu, [COM\(2014\) 398](#).

05. EU je donio širok raspon direktiva o kružnom gospodarstvu. Direktiva o ekološkom dizajnu⁷ iz 2009. ključni je zakonodavni akt za proizvode povezane s energijom u pogledu utvrđivanja zahtjeva za kružni dizajn proizvoda. U razdoblju 2015. – 2019. zakonodavci EU-a donijeli su niz direktiva⁸ u kojima se promiču načela kružnog gospodarstva, uključujući sprječavanje nastanka otpada te razboritu, učinkovitu i racionalnu uporabu prirodnih resursa. Među njima su sljedeće tri direktive bile relevantne za kružni dizajn proizvoda:

- Direktiva o ograničenju uporabe opasnih tvari iz 2015.;
- Direktiva o ambalaži i ambalažnom otpadu iz 2018.; i
- Direktiva o plastici za jednokratnu uporabu iz 2019.

06. U državama članicama još je bio u tijeku proces prenošenja većine tih direktiva u njihovo nacionalno pravo (vidjeti *Prilog I.*).

07. Komisija je od 2020. počela sustavno uključivati zahtjeve održivosti u pogledu kružnog dizajna proizvoda i proizvodnih procesa u svoje zakonodavne prijedloge, primjerice:

- prijedlog inicijative politike za održive proizvode⁹;
- u okviru inicijative za kružne elektroničke proizvode u prijedlog rješenja za jedinstveni punjač i sustav za nagrađivanje potrošača za povrat starih uređaja¹⁰;

⁷ Direktiva 2009/125/EZ o uspostavi okvira za utvrđivanje zahtjeva za ekološki dizajn proizvoda koji koriste energiju.

⁸ (1.) Direktiva (EU) 2015/863 o zamjeni opasnih tvari; (2.) 2018/849 o otpadnim vozilima, (otpadnim) baterijama i akumulatorima te o otpadnoj električnoj i elektroničkoj opremi; (3.) 2018/850 o odlagalištima otpada; (4.) 2018/851 o otpadu; (5.) 2018/852 o ambalaži i ambalažnom otpadu; (6.) 2019/771 o određenim aspektima ugovora o kupoprodaji robe; (7.) 2019/883 o lučkim uređajima za prihvrat isporuke brodskog otpada; (8.) 2019/904 o smanjenju utjecaja određenih plastičnih proizvoda na okoliš.

⁹ Komisijin Prijedlog uredbe o uspostavi okvira za utvrđivanje zahtjeva za ekološki dizajn održivih proizvoda, COM(2022) 142.

¹⁰ Komisijin Prijedlog direktive o usklađivanju zakonodavstava država članica o stavljanju na raspolaganje radijske opreme na tržištu, COM(2021) 547.

- o prijedlog o izmjeni Direktive o industrijskim emisijama¹¹, uključujući uključivanje praksi kružnog gospodarstva u buduće referentne dokumente o „najboljim raspoloživim tehnikama”; i
- o preispitivanje Direktive o ograničenju uporabe opasnih tvari iz 2011.¹² i smjernice kojima se objašnjava njezina povezanost s Uredbom iz 2006. o registraciji, evaluaciji, autorizaciji i ograničavanju kemikalija (REACH)¹³ i zahtjevima za ekološki dizajn.

08. Uz iznimku nove direktive kojom su obuhvaćeni jedinstveni punjači¹⁴, koja će se početi primjenjivati od prosinca 2024., krajem 2022. zakonodavstvo kojim se te inicijative uređuju još je bilo u postupku donošenja. Komisija je u veljači 2023. objavila industrijski plan u okviru zelenog plana, u kojem se upućuje na akcijski plan za kružno gospodarstvo u vezi s njihovim zajedničkim ciljem utvrđivanja okvira za preobrazbu industrije EU-a za doba nulte neto stope emisija¹⁵.

Komisijini akcijski planovi za kružno gospodarstvo

09. Akcijski planovi za kružno gospodarstvo sastavni su dio Komisijina strateškog okvira za kružno gospodarstvo (vidjeti [sliku 2.](#)). Ti planovi sadržavaju sljedeće četiri vrste mjera:

- o jamčenje odgovarajućeg regulatornog okvira (primjerice direktiva, provedbenih uredbi);
- o međusektorske mjere kojima se utvrđuje smjer politike (u ovom izvješću naziva ih se „poticajnim mjerama”) u područjima kao što su inovacije i ulaganja (primjerice razvoj programa horizontalnih ispitivanja) kako bi se potaknuo prijelaz na kružno gospodarstvo;

¹¹ Komisijin Prijedlog direktive o industrijskim emisijama, [COM\(2022\) 156](#).

¹² [Direktiva 2011/65/EU](#) o ograničenju uporabe određenih opasnih tvari u električnoj i elektroničkoj opremi.

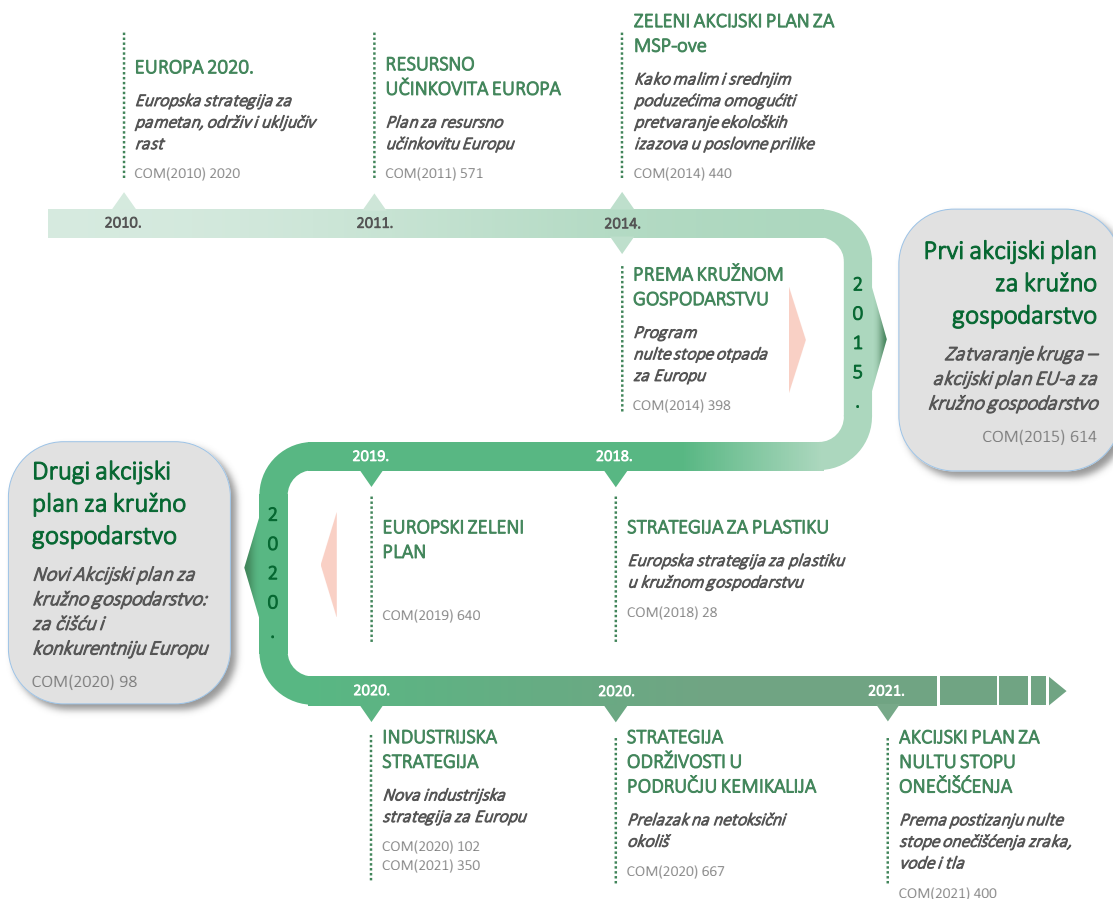
¹³ [Uredba \(EZ\) br. 1907/2006](#) o registraciji, evaluaciji, autorizaciji i ograničavanju kemikalija (REACH) i osnivanju Europske agencije za kemikalije.

¹⁴ [Direktiva \(EU\) 2022/2380](#) o usklađivanju zakonodavstava država članica o stavljanju na raspolaganje radijske opreme na tržištu.

¹⁵ Industrijski plan u okviru zelenog plana za doba nulte neto stope emisija, [COM\(2023\) 62](#).

- dodjela financijskih sredstava EU-a projektima kojima se ubrzava napredak u ostvarivanju kružnosti; i
- praćenje napretka EU-a u ostvarivanju kružnog gospodarstva.

Slika 2. – Strateški okvir EU-a za kružno gospodarstvo

Izvor: Sud.

10. Komisija je 2015. objavila svoj prvi akcijski plan za kružno gospodarstvo¹⁶, koji se sastojao od 54 posebnih mjera. Drugi akcijski plan za kružno gospodarstvo¹⁷ Komisija je objavila 2020. kao odgovor na europski zeleni plan¹⁸. Drugim akcijskim planom, koji se nadograđuje na prvi akcijski plan za kružno gospodarstvo, uvodi se dodatnih 35 mjera kao potpora gospodarstvu koje je više kružnog karaktera. U drugom akcijskom planu ujedno se utvrđuje ambiciozna ciljna vrijednost udvostručenja „stope kružne uporabe

¹⁶ Komisijin akcijski plan za kružno gospodarstvo, COM(2015) 614.

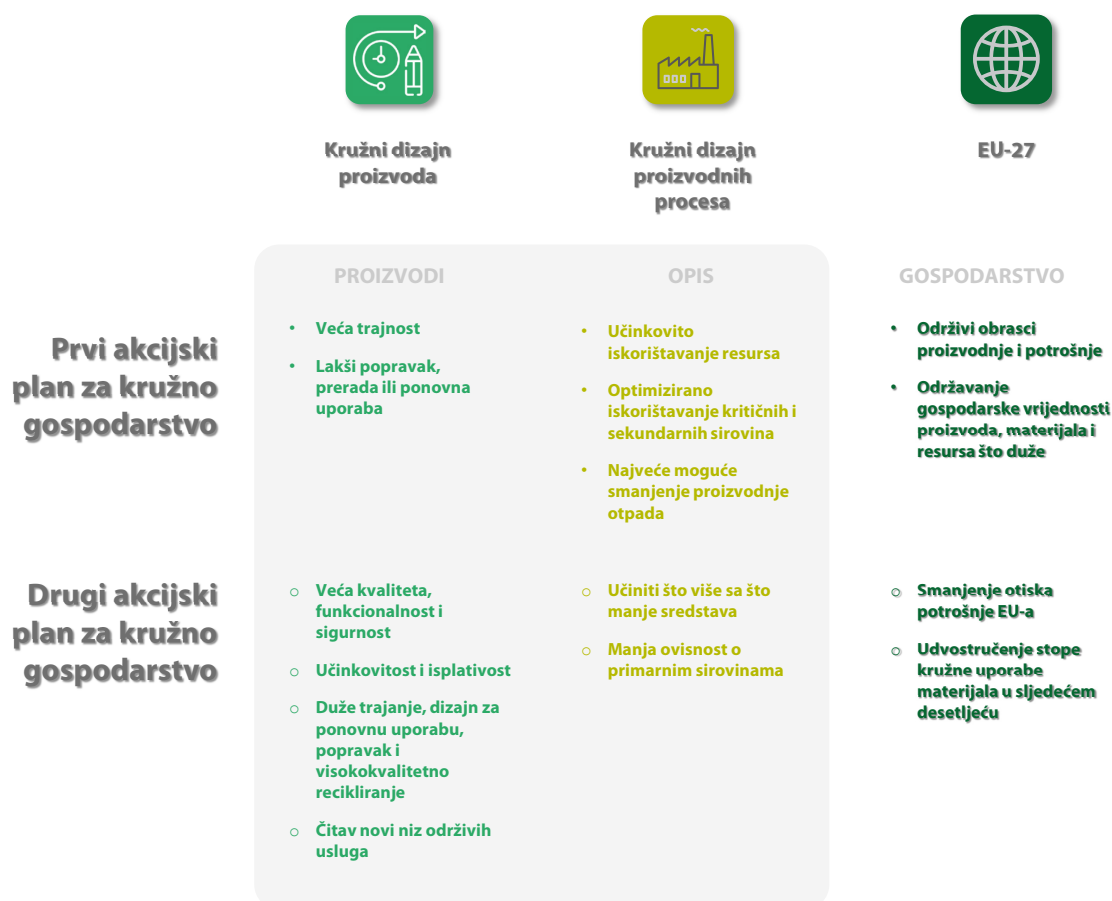
¹⁷ Komisijin drugi akcijski plan za kružno gospodarstvo, COM(2020) 98.

¹⁸ Europski zeleni plan, COM(2019) 640.

materijala” EU-a (odnosno udjela materijala koji se reciklira i vraća u gospodarstvo) do 2030.

11. Oboma akcijskim planovima podupire se prijelaz na kružno gospodarstvo promicanjem održive proizvodnje i potrošnje te učinkovitosti resursa, što koristi poduzećima i građanima. Spomenutim akcijskim planovima utvrđuju se ciljevi za kružni dizajn proizvoda i proizvodnih procesa (koji se u ovom izvješću nazivaju „ciljevima akcijskih planova za kružno gospodarstvo”, vidjeti [sliku 3.](#)). Od sveukupno 89 mjera sadržanih u tim dvama akcijskim planovima gotovo četvrtina (njih 21) usmjerena je na faze dizajna i proizvodnje i obuhvaća sve četiri vrste mjera navedene u odlomku [09](#). Detaljniji opis nalazi se u [Prilogu II](#).

Slika 3. – Ciljevi za kružni dizajn i prijelaz na kružno gospodarstvo EU-a iz prvog i drugog akcijskog plana za kružno gospodarstvo

Izvor: Sud, na temelju komunikacija o prvom i drugom akcijskom planu za kružno gospodarstvo.

12. Komisija je u prvom akcijskom planu za kružno gospodarstvo navela da bi se u okviru kohezijske politike trebali financirati projekti na lokalnoj i regionalnoj razini u cilju promicanja sprječavanja nastanka otpada. Komisija je za kružno gospodarstvo za razdoblje 2014. – 2020. stavila na raspolaganje iznos financijskih sredstava EU-a veći od 10 milijardi eura, koji je izdvojen iz fondova kohezijske politike, i to ponajprije iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR), kao i iz ostalih fondova EU-a pod izravnim upravljanjem (kao što su program Obzor 2020., program LIFE i Program EU-a za konkurentnost poduzeća te malih i srednjih poduzeća (COSME)) i fondova EU-a pod neizravnim upravljanjem (kao što su Europski fond za strateška ulaganja (EFSU) i Financiranje za inovatore (InnovFin)).

13. Za provedbu prvog i drugog akcijskog plana za kružno gospodarstvo odgovorna je isključivo Komisija. Za koordinaciju i praćenje provedbe prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo bile su odgovorne Glavna uprava za okoliš (GU ENV) i Glavna uprava za unutarnje tržište, industriju, poduzetništvo te male i srednje poduzetnike (GU GROW), pod nadzorom Glavnog tajništva Komisije. GU ENV preuzeo je odgovornost za koordinaciju i praćenje drugog akcijskog plana za kružno gospodarstvo.

14. Ni prvi ni drugi akcijski plan za kružno gospodarstvo nisu obvezujući za države članice i od njih se ne zahtijeva da imaju vlastite nacionalne strategije za kružno gospodarstvo. Međutim, akcijski planovi sadržavaju zakonodavne prijedloge na temelju kojih će se, nakon što ih se jednom provede, stvoriti obvezujući uvjeti. Komisija navodi sljedeće: „[...] za ostvarenje kružnoga gospodarstva bit će potrebno dugoročno uključivanje dionika na svim razinama, od država članica, regija i gradova do poduzeća i građana”¹⁹.

¹⁹ Prvi Akcijski plan za kružno gospodarstvo, str. 3.

Opseg revizije i revizijski pristup

15. U okviru revizije koju je proveo Sud je procijenio jesu li Komisijini akcijski planovi za kružno gospodarstvo i posebno mjere povezane s kružnim dizajnom proizvoda i proizvodnih procesa (koji se u ovom izvješću nazivaju „kružnim dizajnom”) na djelotvoran način utjecali na aktivnosti kružnog gospodarstva u državama članicama. Sud je posebno ispitao:

- o jesu li se od 2015. povećale aktivnosti kružnog gospodarstva u državama članicama;
- o je li se poticajnim mjerama iz prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo koje su se odnosile na kružni dizajn djelotvorno promicao prijelaz država članica na kružno gospodarstvo; i
- o je li Komisija djelotvorno mobilizirala financijska sredstva EU-a za potporu dostizanju ciljeva iz akcijskih planova za kružno gospodarstvo, posebno onih koji se odnose na dizajn i proizvodnju.

16. Revizijom koju je proveo Sud obuhvaćeno je razdoblje 2014. – 2022. Sud je stavio naglasak na prvi akcijski plan za kružno gospodarstvo zbog toga što je u trenutku provedbe revizije bilo prerano procijeniti mjere iz drugog akcijskog plana za kružno gospodarstvo. Od ukupno 21 mjere iz prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo koje se odnose na kružni dizajn Sud je revizijom obuhvatio njih 11 (vidjeti [sliku 4.](#) i [Prilog II.](#)). Sud nije obuhvatio mjere iz akcijskog plana za kružno gospodarstvo koje se odnose na „jamčenje odgovarajućeg regulatornog okvira” jer zakonodavstvo za niz ključnih prijedloga još nije bilo doneseno u razdoblju tijekom kojega je Sud provodio ovu reviziju (vidjeti odlomke [07.](#) i [08.](#)).

Slika 4. – Mjere iz prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo obuhvaćene revizijom koju je proveo Sud

Izvor: Sud.

17. Sud je pregledao dokumentaciju i obavio razgovore s osobljem glavnih uprava Komisije uključenih u provedbu akcijskih planova za kružno gospodarstvo, kao i s osobljem Eurostata i Europske investicijske banke (EIB). Razgovori su obavljani i s relevantnim dionicima na međunarodnoj razini i razini država članica (uključujući predstavnike poduzeća) kako bi se potkrijepila analiza koju je Sud proveo nad dokumentima i informacijama koje su dostavile države članice.

18. Sud se u području financijskih sredstava kohezijske politike usredotočio na EFRR kao glavni izvor financijskih sredstava za prijelaz malih i srednjih poduzeća (MSP-ova) na kružno gospodarstvo. Sud je odabrao tri države članice – Irsku, Nizozemsku i Poljsku – za procjenu njihova napretka prema kružnom gospodarstvu, njihovih planiranih financijskih sredstava u okviru EFRR-a i njihovih strateških prioriteta. Taj se odabir temeljio na napretku koji su navedene države članice ostvarile u prijelazu na kružno gospodarstvo (stopa kružnosti), njihovim planiranim financijskim sredstvima u okviru EFRR-a i pitanju imaju li nacionalnu strategiju za kružno gospodarstvo, pri čemu je cilj Suda bio postići odgovarajuću kombinaciju u pogledu svakog od navedenih kriterija. Sud je ispitao nacionalne strategije navedenih država članica, njihove dokumente o politikama i planove provedbe te njihove programe EFRR-a za razdoblje 2014. – 2020. i (ovisno o dostupnosti) za razdoblje 2021. – 2027., kao i nacionalne planove za oporavak i otpornost. Revizori su obavili virtualne razgovore s tijelima država članica i korisnicima odabranih projekata.

19. S popisa projekata koje su mu dostavila upravljačka tijela u odabranim državama članicama Sud je odabrao pet projekata u okviru EFRR-a koji su po njegovu mišljenju imali znatan potencijal da doprinesu kružnom dizajnu (dva iz Nizozemske, dva iz Poljske i jedan iz Irske). Sud je ujedno ispitao tri projekta u okviru programa Obzor 2020., tri projekta u okviru programa COSME, jedan projekt u okviru programa LIFE i jedan projekt u okviru EFSU-a. Cilj Suda pritom je bio procijeniti relevantnost tih projekata i mjeru u kojoj su oni doprinijeli općim ciljevima akcijskog plana za kružno gospodarstvo i ciljevima koji se odnose na kružni dizajn.

20. Sud je tijekom pripreme svoje revizije proveo anketu nad svim upravljačkim tijelima za EFRR u EU-u pogledu financijskih sredstava kohezijske politike za potrebe kružnog gospodarstva. Rezultate te ankete Sud je iskoristio za daljnju analizu potrošnje u okviru EFRR-a u odabranim trima državama članicama. Sud se također poslužio zaključcima svojeg tematskog izvješća iz 2020. o ekološkom dizajnu i označivanju energetske učinkovitosti²⁰, svojeg tematskog izvješća iz 2022. o sinergijama između programa Obzor 2020. i sredstava kohezijske politike²¹ i svojim pregledom iz 2023. o mjerama EU-a za odgovor na opasni otpad²². Sud je pri pripremi svojih preporuka uzeo u obzir i zaključke svojeg tematskog izvješća iz 2021. o financiranju na temelju uspješnosti u području kohezijske politike²³.

21. Sud ovim izvješćem želi doprinijeti smanjenju utjecaja gospodarskih aktivnosti na okoliš, što je u EU-u stalan izazov. Izvješće bi trebalo pomoći Komisiji da poboljša svoje praćenje prijelaza na kružno gospodarstvo i da bolje usmjeri financijska sredstva EU-a u kružni dizajn, što je najdjelotvorniji način za prelazak na kružno gospodarstvo.

²⁰ **Tematsko izvješće 01/2020:** „Mjere EU-a u području ekološkog dizajna i označivanja energetske učinkovitosti: važan doprinos većoj energetske učinkovitosti umanjen je znatnim kašnjenjima i neusklađenošću s propisima”.

²¹ **Tematsko izvješće 23/2022:** „Sinergije između programa Obzor 2020. i europskih strukturnih i investicijskih fondova: još nije iskorišten puni potencijal”.

²² **Pregled 02/2023:** „Mjere EU-a za odgovor na sve veće količine opasnog otpada”.

²³ **Tematsko izvješće 24/2021:** „Financiranje na temelju uspješnosti u području kohezijske politike: pohvalne ambicije, ali u razdoblju 2014. – 2020. i dalje su postojale određene prepreke”.

Opažanja

Države članice stavljaju veći naglasak na kružno gospodarstvo, ali napredak je spor i postoje problemi u području praćenja

22. Sud je ispitao sljedeće:

- o napredak država članica prema kružnom gospodarstvu i pitanje je li se taj napredak ubrzao nakon objave prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo 2015.;
- o jesu li prvi i drugi akcijski plan za kružno gospodarstvo koje je objavila Komisija, a posebno mjere povezane s kružnim dizajnom proizvoda, utjecali na nacionalne strategije i planove kako bi ih se uskladilo s prioritetima EU-a; i
- o je li Komisija uspostavila potpun i sveobuhvatan sustav za praćenje kojim bi se mjerio napredak koji države članice ostvaruju u prijelazu na kružno gospodarstvo i tako olakšalo planiranje budućih politika EU-a.

Države članice sporo napreduju prema kružnom gospodarstvu

23. Prvi akcijski plan za kružno gospodarstvo uključivao je mjeru kojom je bilo predviđeno da će Komisija razviti okvir za praćenje koji bi poslužio za mjerenje prijelaza EU-a na kružno gospodarstvo (vidjeti mjeru br. 15 iz *Priloga II.*). Za taj su okvir iskorišteni postojeći podatci Eurostata i drugih službenih izvora. Okvir je stavljen na raspolaganje 2018. i uključivao je pokazatelj „stope kružne uporabe materijala” (vidjeti i odlomke *29.* – *32.*).

24. Tim pokazateljem, koji se naziva i stopa kružnosti, mjeri se udio materijala koji se recikliraju i vraćaju u gospodarstvo. Neke međunarodne organizacije²⁴ i neka nacionalna tijela smatraju ga vrijednošću koja pokazuje ukupni napredak koji zemlje ostvaruju na putu prema kružnom gospodarstvu. Sama Komisija poslužila se tim pokazateljem pri utvrđivanju ciljne vrijednosti drugog akcijskog plana za kružno gospodarstvo za 2030. (vidjeti odlomak *10.*) i u svojim godišnjim izvješćima za

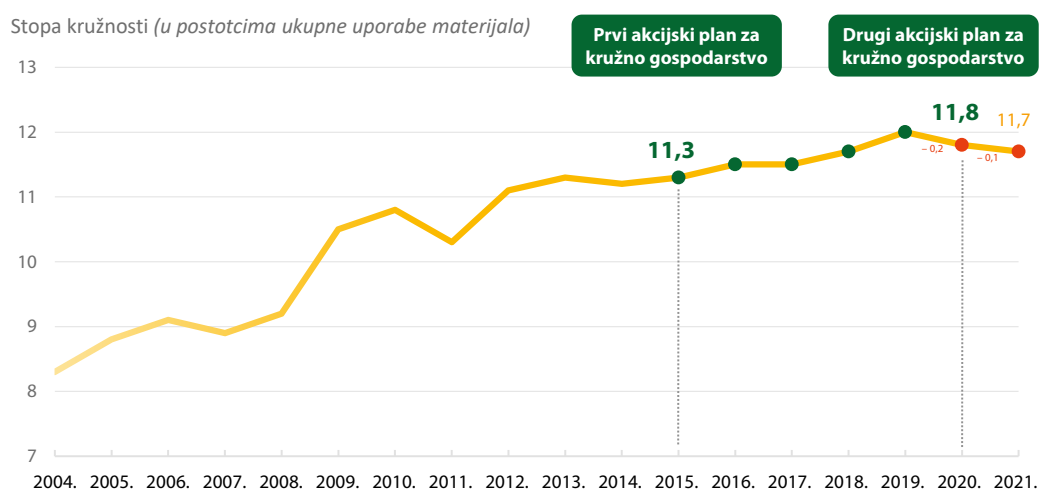
²⁴ Na primjer, „*The OECD Inventory of Circular Economy indicators*”, OECD, 2021.; Gospodarska komisija Ujedinjenih naroda za Europu (UNECE).

pojedinačne zemlje kako bi prikazala uspjeh država članica u ostvarivanju ciljeva u pogledu prijelaza na kružno gospodarstvo.

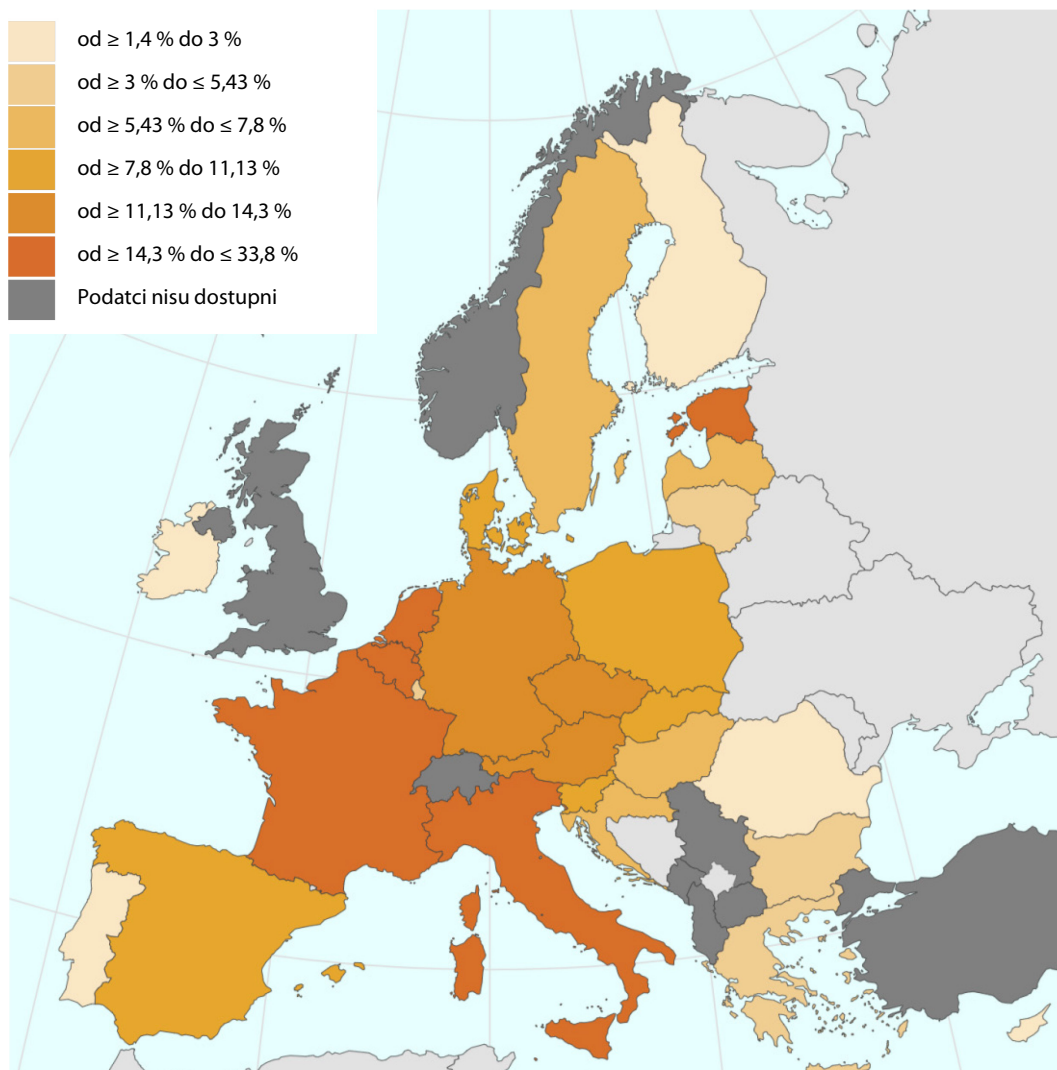
25. Eurostat obračunava stopu kružnosti EU-a od 2018. te ju je uspio izračunati retroaktivno do 2004. Na [slici 5.](#) vidljivo je da se prosječna stopa kružnosti svih država članica EU-a („skupine EU-27”) u razdoblju 2015. – 2021. povećala za samo 0,4 postotna boda. Premda je cilj Komisije koji ona iznosi u drugom akcijskom planu za kružno gospodarstvo da do 2030. udvostruči stopu kružnosti zabilježenu 2020., stvarna stopa kružnosti u blagom je padu od 2019. Stopa kružnosti EU-a za 2021. iznosi 11,7 % i viša je od najnovije globalne stope kružnosti, koja iznosi 7,6 % i smanjila se u odnosu na 9,1 %, koliko je iznosila 2018. ²⁵

²⁵ „The circularity gap report 2023”, Amsterdam: Circle Economy.

Slika 5. – Napredak skupine EU-27 prema kružnom gospodarstvu

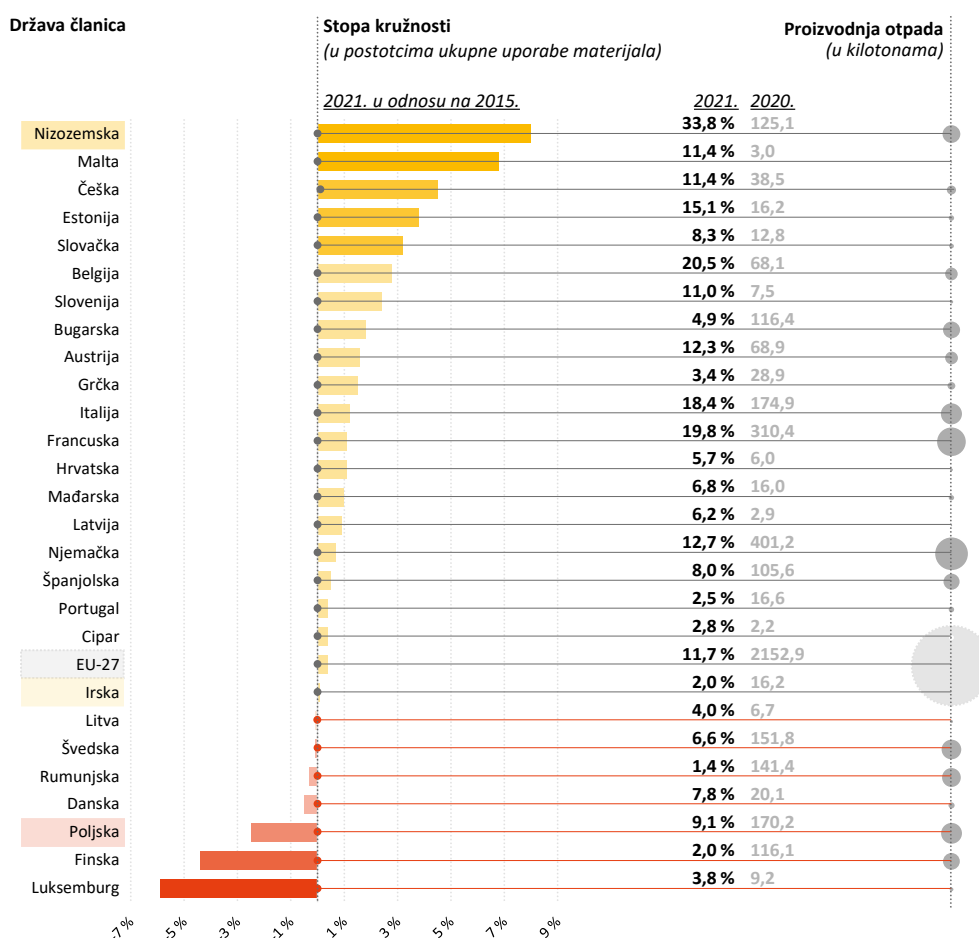
2021.

Izvor: Sud, na temelju Eurostatove stope kružne uporabe materijala. Izrada karata: Eurostat.

26. Na [slici 5.](#) vidljivo je i da među državama članicama postoje znatne razlike u stopama kružnosti te da neke od njih iskorištavaju reciklirane materijale u mnogo većoj mjeri nego druge. Na [slici 6.](#) prikazuje se napredak koji je svaka država članica ostvarila u razdoblju 2015. – 2021., kao i količina proizvedenog otpada. U sedam država članica, uključujući jednu koju je Sud detaljnije analizirao (Poljsku), u navedenom je razdoblju došlo do nazadovanja.

Slika 6. – Napredak država članica prema kružnom gospodarstvu u razdoblju 2015. – 2021.

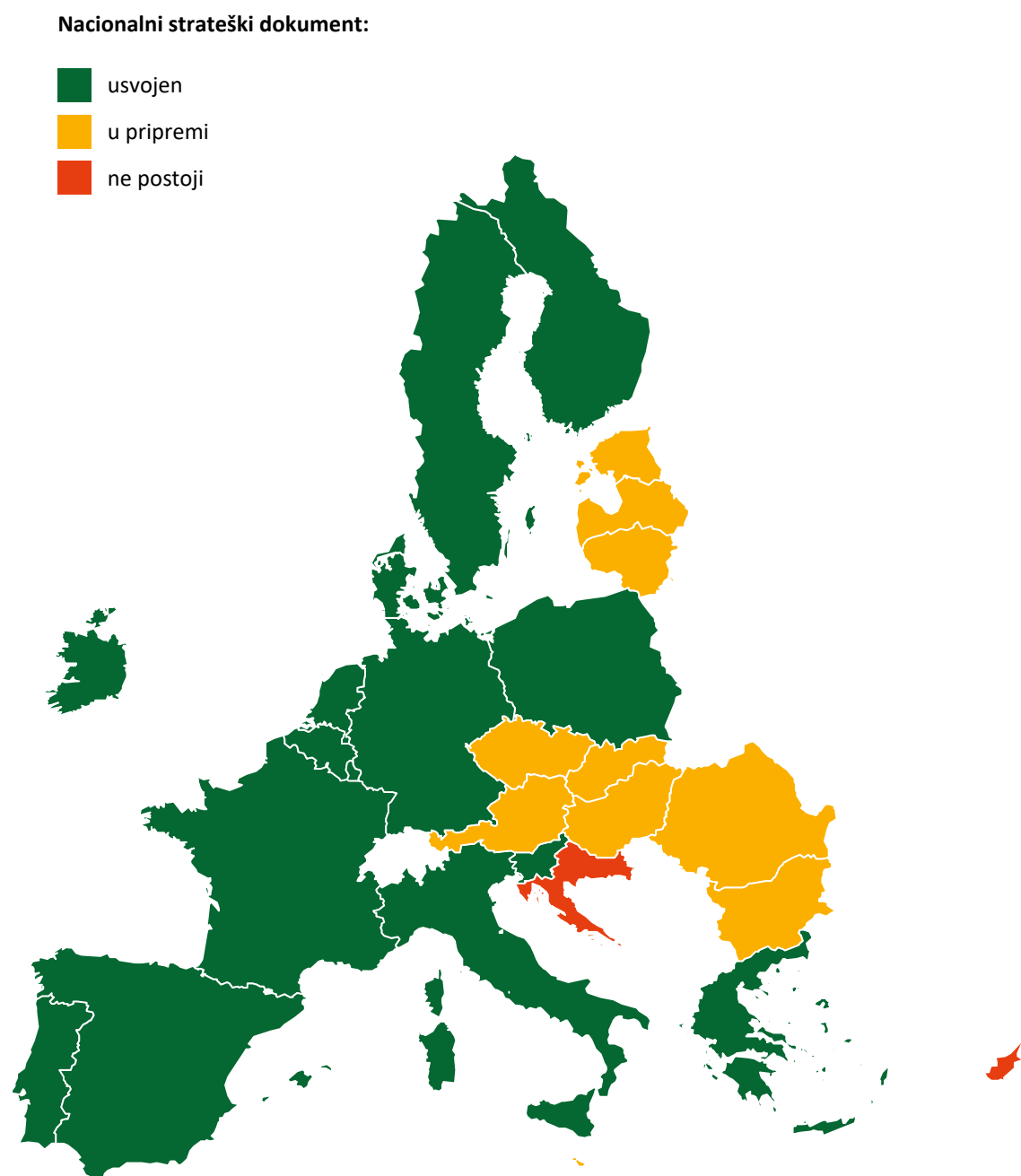
Izvor: Sud, na temelju Eurostatove stope kružne uporabe materijala i proizvodnje otpada.

Prvi akcijski plan za kružno gospodarstvo utjecao je na strategije država članica za kružno gospodarstvo

27. U prvom akcijskom planu za kružno gospodarstvo nije se zahtijevalo od država članica da izrade strategiju za kružno gospodarstvo. Međutim, Komisija je države članice poticala da utvrde i donesu mjere i/ili strategije kojima bi nadopunile prvi akcijski plan za kružno gospodarstvo i pružile mu doprinos. Sud je ispitao je li se prijelaz država članica na kružno gospodarstvo ubrzao u skladu s očekivanjima koje je Vijeće imalo od prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo²⁶. Do lipnja 2022. gotovo su sve države članice izradile nacionalnu strategiju za kružno gospodarstvo ili je postupak njezine izrade bio u tijeku (vidjeti [sliku 7.](#)). Većina nacionalnih strategija usvojena je nakon 2016. Neke države članice čak su izradile strategije na regionalnoj razini ili razini gradova.

²⁶ „Council conclusions on the EU action plan for the circular economy”, [priopćenje za medije 367/16](#), točka 2.

Slika 7. – Nacionalni strateški dokumenti skupine EU-27 o kružnom gospodarstvu

Izvor: Sud, analiza na temelju Komisijinih informacija iz lipnja 2022.

28. U **okviru 1.** opisuju se strategije za kružno gospodarstvo triju država članica koje je Sud detaljnije ispitaao. Te su tri države članice svoje strategije donijele u vrlo različito vrijeme. Sadržaj i pojedinosti strateških dokumenata također su se razlikovali. Svi uključeni elementi bili su povezani s kružnim dizajnom, ali su se u nekima naglašavale faze životnog ciklusa proizvoda s manjim učinkom, kao što su recikliranje ili drugi oblici obrade otpada. Međutim, svi donositelji politika s kojima je Sud obavio razgovore potvrdili su da su na njihove strategije i mjere na kojima se one temelje utjecali i prvi i drugi akcijski plan za kružno gospodarstvo.

Okvir 1.

Strategije Irske, Nizozemske i Poljske za kružno gospodarstvo

U strategiji Nizozemske, koja je donesena u jesen 2016., utvrđeni su ciljevi smanjenja uporabe primarnih sirovina za 50 % do 2030. i ostvarenja potpuno kružnog gospodarstva do 2050. Tom su strategijom obuhvaćene sve faze kružnog gospodarstva, uključujući kružni dizajn, uz izravna upućivanja na prvi akcijski plan za kružno gospodarstvo.

U Poljskoj je Plan za kružno gospodarstvo iz 2019. uključivao mjere relevantne za faze kružnog gospodarstva koje se odnose na dizajn i proizvodnju te se taj plan nadovezivao na prvi akcijski plan za kružno gospodarstvo. Poljska vlada donijela je u srpnju 2022. novu Strategiju za produktivnost, namijenjenu usmjeravanju buduće potpore za prijelaz na kružno gospodarstvo u Poljskoj. Kako bi mjerila taj prijelaz, vlada je odlučila pratiti pokazatelje koji su se razlikovali od pokazatelja kojima se služila Komisija (primjerice, „produktivnost resursa”).

Irska vlada donijela je 2020. Akcijski plan za otpad u svrhu kružnog gospodarstva, što je naziv za plan koji se odnosi na planiranje gospodarenja otpadom i gospodarenje otpadom. Ključni ciljevi tog plana bili su premjestiti težište na uklanjanje štetnog otpada ili dizajn kojim se on uklanja te na produljenje životnog vijeka proizvoda i robe njihovom ponovnom uporabom i uopće sprječavanje nastanka otpada. Vlada je u prosincu 2021. donijela Strategiju za kružno gospodarstvo na svim razinama vlade, koja uključuje cilj povećanja stope kružnosti Irske iznad prosjeka EU-a do 2030.

U Komisijinu okviru za praćenje postoje nedostaci

29. Cilj mjere br. 15 iz prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo bio je uspostaviti okvir za praćenje ključnih trendova i obrazaca kako bi se s vremenom razumjeli različiti elementi kružnog gospodarstva, kako bi se doprinijelo utvrđivanju čimbenika uspjeha u državama članicama te kako bi se procijenilo jesu li poduzete dovoljne mjere.

30. Komisija je dostavila prvu inačicu okvira za praćenje u siječnju 2018. i otad ga redovito ažurira. Okvir se sastoji od deset pokazatelja (vidjeti [Prilog III.](#)) kojima se mjeri ostvareni napredak u sljedećim četirima područjima: 1. proizvodnja i potrošnja, 2. gospodarenje otpadom, 3. sekundarne sirovine te 4. konkurentnost i inovacije. Sud je utvrdio da ne postoje posebni pokazatelji koji bi se odnosili na kružni dizajn proizvoda.

31. Na nedostatak posebnih pokazatelja povezanih s dizajnom upućivali su i institucijski dionici, kao što su Europski parlament²⁷ i Europski gospodarski i socijalni odbor²⁸. Europska agencija za okoliš istaknula je²⁹ da u okviru nedostaju pokazatelji u pogledu održavanja vrijednosti proizvoda. Agencija od 2020.³⁰ istražuje nove načine procjenjivanja dizajna, uključujući uporabu pokazatelja, u okviru inicijative [Circularity Metrics Lab](#). Tri države članice s kojima je Sud obavio razgovore također su naglasile važnost uključivanja pokazatelja povezanih s dizajnom proizvoda. Agencija smatra da je naglasak tog okvira bio na otpadu, čime se odražava linearno, a ne kružno gospodarstvo.

32. Komisija je u vrijeme u kojem je Sud provodio ovu reviziju preispitala svoj okvir za praćenje kružnog gospodarstva. Međutim, novi pokazatelji iz nacrtu koji su Sudu predstavljeni tijekom provedbe revizije nisu u cijelosti usmjereni na uklanjanje nedostataka koje je Sud uočio u pogledu kružnog dizajna proizvoda. Osim toga, GU RTD odabrao je istraživački projekt koji se financira u okviru programa Obzor Europa kako bi se u okviru tog projekta radilo na razvoju i ispitivanju alternativnih pokazatelja za mjerenje napretka koji se ostvaruje u prijelazu na kružno gospodarstvo. Cilj je tog projekta, financiranog sredstvima EU-a u iznosu od 850 000 eura, objediniti najnovija promišljanja u području statistike o okolišu u svrhu praćenja kružnosti na svim razinama i utvrditi referentne vrijednosti za politike, uključujući financiranje. Komisija je počela istraživati mogućnosti za ostvarivanje sinergija sa svojim aktualnim okvirom za praćenje.

²⁷ Nacrt prijedloga rezolucije Parlamenta podnesen u skladu s člankom 133. Poslovnika o okviru za praćenje kružnog gospodarstva, [B8-0000/2018](#), odlomak 3.

²⁸ Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komisijinu okviru za praćenje kružnog gospodarstva, [NAT/722-EESC-2018-00464](#), odlomak 3.3.

²⁹ Brifing Europske agencije za okoliš o praćenju kružnog gospodarstva, [23/2021](#).

³⁰ „[Bellagio Declaration Circular Economy Monitoring Principles](#)”, 2020.

Postoje ograničeni dokazi o tome da se poticajnim mjerama u okviru prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo djelotvorno promicao prijelaz država članica na kružno gospodarstvo

33. Jedanaest mjera iz prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo obuhvaćenih opsegom revizije koju je proveo Sud uključivalo je šest poticajnih mjera za potporu kružnom dizajnu (vidjeti popis mjera u *Prilogu II.*). Komisija je planirala:

- procijeniti mogućnost neovisnog programa ispitivanja za planirano zastarijevanje (mjera br. 5);
- razviti unaprijeđenu bazu znanja i podrške za MSP-ove u pogledu zamjenjivanja opasnih tvari iznimno zabrinjavajućih svojstava (mjera br. 6);
- uspostaviti otvorenu, paneuropsku mrežu tehnoloških infrastruktura za MSP-ove radi integracije naprednih proizvodnih tehnologija u njihove proizvodne procese (mjera br. 7);
- usmjeravati kružno gospodarstvo u EU-u s pomoću referentnih dokumenata o „najboljim raspoloživim tehnikama” (mjera br. 8);
- razmotriti način povećanja učinkovitosti i opsega primjene sustava EU-a za upravljanje okolišem i neovisno ocjenjivanje (EMAS) te pilot-programa za provjeru tehnologije zaštite okoliša (mjera br. 9); i
- surađivati s dionicima na provedbi prvog akcijskoga plana za kružno gospodarstvo u okviru postojećih foruma u ključnim sektorima (mjera br. 10).

34. Sud je procijenio svaku od tih mjera, grupirajući četvrtu i petu mjeru zajedno, kako bi utvrdio jesu li bile usklađene s ciljevima prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo koji se odnose na kružni dizajn i jesu li dovele do ostvarenja koja su doprinijela prijelazu država članica na kružno gospodarstvo.

Komisija je zaključila da otkrivanje planiranog zastarijevanja nije bilo izvedivo

35. Planirano zastarijevanje praksa je umjetnog ograničavanja korisnog vijeka trajanja pojedinog proizvoda u fazi dizajna kako bi on nakon unaprijed utvrđenog razdoblja zastario. Zamjenjivanjem tih proizvoda troše se dodatni resursi, energija itd. Ukidanje planiranog zastarijevanja očito je u skladu s ciljevima iz prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo koji se odnose na kružni dizajn proizvoda. Odgovarajući na interes koji su Vijeće i Europski parlament stalno izražavali za ovu temu, Komisija si je odredila 2018. kao rok unutar kojega je potrebno procijeniti sposobnost otkrivanja i suzbijanja planiranog zastarijevanja s pomoću neovisnog programa ispitivanja.

36. Komisija je 2017. zaključila da se namjerno zastarijevanje proizvoda ne bi moglo utvrditi nikakvim *ex post* programom ispitivanja. Umjesto toga, Komisija je odlučila razviti drukčiji program za otkrivanje „prijevremenog” zastarijevanja umjesto „planiranog” (to jest, programa koji nije bio usmjeren na zlu namjeru proizvođača), kojem je dodijeljeno 5 milijuna eura u okviru programa Obzor 2020. Jedan je projekt odabran između dvaju prijedloga na relevantnom pozivu za izradu tog programa ispitivanja, uz planirani doprinos EU-a u iznosu od 5 milijuna eura.

37. Sud je pregledao dokumentaciju tog projekta i obavio razgovor s njegovim korisnikom. Projekt je bio u tijeku u vrijeme u kojem je Sud provodio ovu reviziju i trebao je biti dovršen u travnju 2023. Sud je uočio da bi predviđenim programom ispitivanja bili obuhvaćeni čimbenici koji se odnose na kružni dizajn proizvoda, kao što su trajnost te mogućnosti popravka, prilagodbe i nadogradnje za četiri skupine proizvoda (perilice rublja, perilice posuđa, pametni televizori i mobilni telefoni). Međutim, njime se ne bi otkrivala zla namjera proizvođača te se posljedično ne bi ispunila namjera povezane mjere iz prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo, koja glasi „[izrada neovisnog program ispitivanja u okviru programa Obzor 2020.] kojim bi se trebalo pridonijeti utvrđivanju pitanja povezanih s mogućim planiranim zastarijevanjem”.

Razmjer prihvaćanja potpore za zamjenu opasnih tvari bio je nejasan

38. Količina opasnog otpada proizvedenog u EU-u kontinuirano se povećava od 2004.³¹ Komisija je u području zamjene takvih opasnih tvari financirala dva projekta u okviru programa COSME (uz doprinos EU-a u iznosu od 346 000 eura) za ostvarenje mjere za potporu MSP-ovima sadržane u prvom akcijskom planu za kružno gospodarstvo. Koncept obaju projekata bio je u skladu s ciljevima iz akcijskog plana za kružno gospodarstvo koji se odnose na isporuku sigurnijih proizvoda. Njihov je cilj bio olakšati i širiti najbolje prakse u području zamjene određenih kemijskih tvari poboljšanjem „baze podataka mogućnosti za partnerstva“ kojom upravlja Europska poduzetnička mreža Europske komisije. Komisija je utvrdila i sedam drugih pojedinačnih projekata koji se financiraju u okviru programa LIFE (uz doprinos EU-a u iznosu od 8,2 milijuna eura) i povezani su sa zamjenom opasnih tvari, uključujući tri projekta (uz doprinos EU-a u iznosu od 4,3 milijuna eura) koji su započeli nakon objave prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo (vidjeti odlomak 77. i [okvir 5.](#)).

39. Korisnici tih projekata u okviru programa COSME izvijestili su da su postignuti svi rezultati. Međutim, Sud u vrijeme provedbe ove revizije nije pribavio nikakve dokaze o tome da su preporuke tih projekata za tješnju suradnju bile provedene ili da su dovele do toga da se MSP-ovi više koriste bazom podataka ili da druge zainteresirane strane isporučuju sigurnije proizvode.

Doprinos projekata za potporu pristupu naprednim proizvodnim tehnologijama bio je ograničen

40. Jedna od namjera Komisije u okviru prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo bila je pružiti potporu MSP-ovima pri pristupu inovativnim tehnologijama. Komisija je financirala dva projekta kako bi se ostvarila ta mjera iz prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo. Oba su se odnosila na internetske platforme i potporu MSP-ovima pri nadogradnji njihovih proizvodnih procesa. Prvi je projekt financiran u okviru programa Obzor 2020. (uz doprinos EU-a u iznosu od 4,9 milijuna eura), a drugi je financiran ugovorom o uslugama u okviru programa COSME (uz doprinos EU-a u iznosu od 2 milijuna eura). Oba su projekta dovršena u skladu s planom i izviješteno je da su svi njihovi rezultati postignuti.

³¹ Pregled 02/2023: „Mjere EU-a za odgovor na sve veće količine opasnog otpada“.

41. Oba su projekta obuhvaćala vrstu tehnologija kojima se podupiru ciljevi iz prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo koji se odnose na kružni dizajn proizvodnih procesa. Iako nisu povezane s kružnim dizajnom proizvoda, čiste tehnologije (u okviru prvog projekta) i napredne proizvodne tehnologije (u okviru drugog projekta) bile su usmjerene na aspekte održive potrošnje resursa i najveće moguće smanjenja proizvodnje otpada u proizvodnim procesima.

42. Međutim, navedenim dvama projektima bio je obuhvaćen samo mali broj MSP-ova i razmjer u kojem su se predložena tehnološka rješenja provela također je bio ograničen. U okviru projekta financiranog iz programa Obzor 2020. pružena je potpora za samo 53 MSP-a, a u okviru projekta financiranog iz programa COSME od ukupno 102 MSP-a kojima je prvobitno pružena potpora samo su njih 22 odlučila nastaviti do završne faze provedbe te su od predloženih 365 inovativnih rješenja pokrenula samo njih 85.

Referentni dokumenti o najboljim raspoloživim tehnikama, EMAS i provjera tehnologije zaštite okoliša imali su skroman učinak na održivost proizvodnih procesa

43. Poticajne mjere u okviru prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo uključivale su dvije dodatne mjere usmjerene na povećanje učinkovitosti resursa i smanjenje proizvodnje otpada u skladu s ciljevima tog plana u području kružnog dizajna proizvodnih procesa. Komisija je kao jednu od tih mjera (mjera br. 8 iz [Priloga II.](#)) odlučila iskoristiti referentne dokumente o „najboljim raspoloživim tehnikama” u svrhu promicanja najboljih praksi u nizu industrijskih sektora od 2016. nadalje (vidjeti [okvir 2.](#)).

Okvir 2.

Referentni dokumenti o „najboljim raspoloživim tehnikama” i zaključci o njima

Izrada referentnih dokumenata o „najboljim raspoloživim tehnikama” osmišljena je kako bi se donijeli zaključci o „najboljim raspoloživim tehnikama” za industrijske procese koje Komisija zatim objavljuje u obliku svojih provedbenih odluka. Njihov je cilj spriječiti i kontrolirati industrijske emisije i industrijsko onečišćenje. Ti su zaključci pravno obvezujući i nacionalna ih tijela moraju uzeti u obzir pri utvrđivanju razina okolišne učinkovitosti za neka industrijska postrojenja i izdavanju odgovarajućih dozvola.

Navedeni referentni dokumenti o „najboljim raspoloživim tehnikama” i zaključci o njima već su bili upotrijebljeni za provedbu Direktive o industrijskim emisijama³² iz 2010.

44. Međutim, Sud je utvrdio da je Komisija tijekom provedbe prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo (u razdoblju 2015. – 2019.) dodatne smjernice o kružnom gospodarstvu uključila u samo osam referentnih dokumenata o „najboljim raspoloživim tehnikama”. Drugih 15 referentnih dokumenata o „najboljim raspoloživim tehnikama”, koje se tijekom tog razdoblja planiralo pregledati, nisu bili ažurirani. Spomenute smjernice nisu bile sustavne jer su od ukupno osam najboljih dostupnih tehnika samo njih dvije uključivale relevantne kvantitativne ciljne vrijednosti.

45. Komisija je u okviru drugog akcijskog plana za kružno gospodarstvo namjeravala pružiti pravnu osnovu za sustavniji obuhvat i analizu kružnog gospodarstva u referentnim dokumentima o „najboljim raspoloživim tehnikama”. Komisija je tu pravnu osnovu predstavila u svojem prijedlogu nove Direktive o industrijskim emisijama³³.

³² Direktiva (EU) 2010/75 o industrijskim emisijama.

³³ Komisijin Prijedlog direktive o izmjeni Direktive (EU) 2010/75 iz 2010. o industrijskim emisijama, COM(2022) 156.

46. Drugom mjerom razmatrao se način povećanja učinkovitosti i opsega primjene sustava EU-a za upravljanje okolišem i neovisno ocjenjivanje (EMAS) te pilot-programa za provjeru tehnologije zaštite okoliša (mjera br. 9 iz *Priloga II.*). EMAS, uveden 1993.³⁴, dobrovoljni je sustav EU-a za upravljanje okolišem kojim se organizacijama omogućuje evaluacija njihove okolišne učinkovitosti, izvješćivanje o njoj i njezino povećanje. U kontekstu kružnog gospodarstva tim se sustavom promiče učinkovitost resursa. Iako je uveden uredbom EU-a, registracija je za organizacije dobrovoljna.

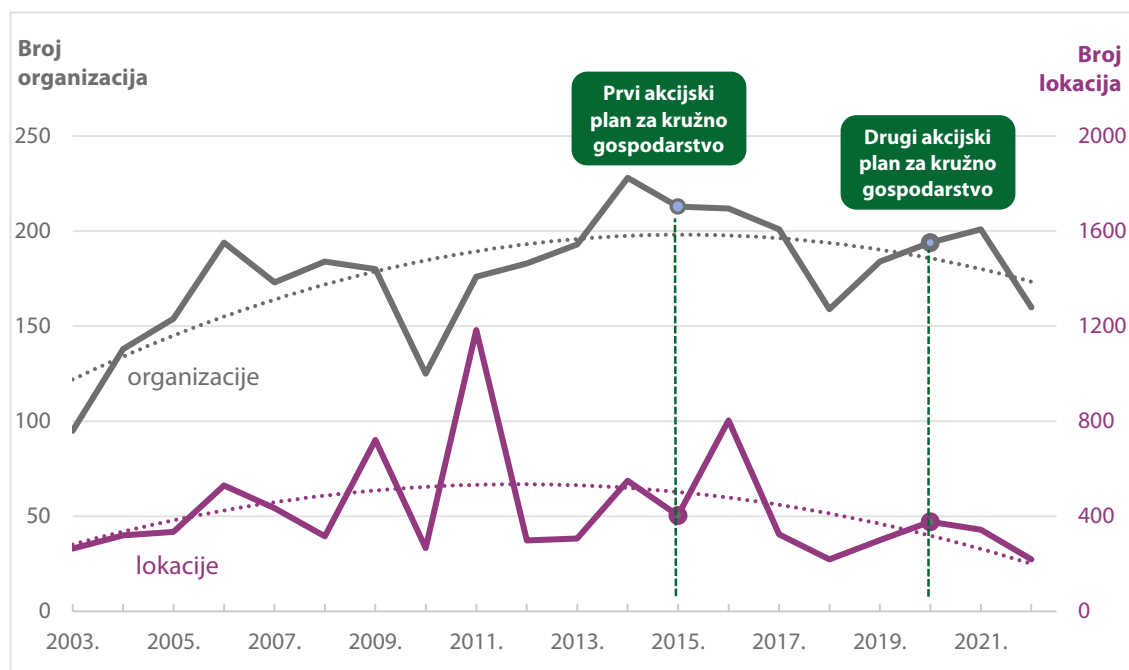
47. Komisija je u okviru prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo namjeravala povećati opseg primjene sustava EMAS. Međutim, broj novih registracija smanjio se u razdoblju 2016. – 2018. i nakon 2020. (vidjeti *sliku 8.*). U prosincu 2022. u sustavu EMAS bilo je registrirano 14 000 aktivnih lokacija organizacija u odnosu na prvotno predviđen broj od 23 000 za 2015.³⁵ Iako su registrirane organizacije općenito imale koristi od tog sustava u pogledu zaštite okoliša, imale su poteškoća sa smanjenjem količine otpada koju proizvode i potrošnje materijala, koja se u nekim slučajevima čak i povećala³⁶.

³⁴ Uredba (EEZ) br. 1836/93 („EMAS”), izmijenjena Uredbom (EZ) br. 761/2001 („EMAS II”) i Uredbom (EZ) br. 1221/2009 („EMAS III”).

³⁵ Komisijin Prijedlog izmjene uredbe o sustavu EMAS, COM(2008) 402, str. 5.

³⁶ Komisijina provjera primjerenosti Uredbe o sustavu EMAS, SWD(2017) 253, str. 29., odlomak 7.2.1.

Slika 8. – Nove registracije u sustavu EMAS u razdoblju 2003. – 2022.

Izvor: Sud, na temelju Komisijina [registra sustava EMAS](#).

48. Provjera tehnologije zaštite okoliša dobrovoljan je program rada EU-a koji je osmišljen kako bi se olakšao pristup tržištu za inovativne ekološke tehnologije. Pokrenula ga je Komisija 2011.³⁷, počeo je s radom 2013. i trebao se nastaviti do 2016. (što je poslije produljeno do 2017.). U okviru tog programa MSP-ovima je bila omogućena provjera tehničke i okolišne učinkovitosti novih tehnologija koje su razvili i njihova certifikacija „izjavom o provjeri”.

49. Komisija je u okviru prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo planirala ispitati kako povećati učinkovitost i opseg primjene pilot-programa za provjeru tehnologije zaštite okoliša. U evaluaciji koju je provela 2020. Komisija je utvrdila opseg kako bi se program pojednostavnio i kako bi se učinilo više da ga se predstavi tržištu. Ukupno je u okviru provjera tehnologije zaštite okoliša pokrenuto 123 provjera i za 47 tehnologija izdane su izjave o provjeri, uključujući 15 tehnologija koje su sadržavale aspekte učinkovitosti materijala povezane s kružnim gospodarstvom. Sud nije utvrdio nikakve dokaze o tome da je ijedna od njih zaista primijenjena u proizvodnim procesima. Komisija je u studenome 2022. nakon interne procjene odlučila da neće nastaviti svoj rad na programu za provjeru tehnologije zaštite okoliša.

³⁷ COM(2011) 899, Komunikacija Komisije naslovljena „Innovation for a sustainable Future – The Eco-innovation Action Plan (Eco-AP)”.

Komisija je surađivala s dionicima u okviru postojećih foruma

50. Komisija i Europski gospodarski i socijalni odbor uspostavili su u ožujku 2017. Europsku platformu dionika kružnog gospodarstva s ciljem suradnje s dionicima u okviru postojećih foruma. Cilj te platforme bio je poboljšati interakciju među dionicima u pogledu znanja, suradnje, stručnih znanja, utvrđivanja prepreka i promicanja dijaloga o politikama o temi kružnog gospodarstva. Njezine su aktivnosti uključivale dijalog o politikama u okviru godišnjih dvodnevni konferencija i njezine vlastite internetske stranice s informacijama o kružnom gospodarstvu.

51. Komisija je održala pet godišnjih konferencija (s izuzetkom 2021., kad se konferencija nije održala zbog pandemije bolesti COVID-19) i smatrala ih je vodećim godišnjim događajima za dionike. Predstavnici Suda sudjelovali su na događaju održanom u Bruxellesu u ožujku 2022. te su utvrdili da je stavljen jasan naglasak na održive proizvode, ističući važnost kružnog dizajna i predstojećih zakonodavnih promjena (vidjeti odlomke [07.](#) i [08.](#)). Nakon što se donesu, ti će se zakoni zatim morati primijeniti u državama članicama, uz jamčenje provedbe i ciljano financiranje sredstvima EU-a, kako bi se postigao njihov namjeravani učinak. Sud je provjerio jesu li za tri države članice obuhvaćene revizijom bile ažurirane informacije na internetskim stranicama koje se odnose na strateški okvir. Utvrdio je da informacije nisu bile ažurirane, među ostalim zato što je Komisija u pogledu pružanja tih informacija ovisila o dobrovoljnim povratnim informacijama država članica.

Za potporu prijelazu na kružno gospodarstvo bila su dostupna financijska sredstva EU-a, ali slabo su iskorištena za kružni dizajn

52. Sud je ispitao jesu li financijska sredstva EU-a u razdoblju 2014. – 2020. dodijeljena projektima kružnog dizajna kojima bi se moglo doprinijeti prijelazu na kružno gospodarstvo. Sud je također ispitao je li Komisija promicala primjenu dostupnih fondova (bez obzira na to jesu li oni pod izravnim, podijeljenim ili neizravnim upravljanjem) i jesu li projekti kojima se potpora pružala bili relevantni. Konačno, Sud je ispitao je li Komisija bila u mogućnosti pratiti financiranje kojim se pružala potpora takvim projektima i doprinos tih projekata općim ciljevima prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo, kao i ciljevima koji su se odnosili na kružni dizajn.

53. U zakonodavstvu EU-a o otpadu³⁸ ističe se sljedeće: „Sprečavanje nastanka otpada najučinkovitiji je način poboljšanja iskoristivosti resursa i smanjenja utjecaja otpada na okoliš”. Države članice trebale bi dobro iskoristiti ulaganja EU-a na način da daju prednost sprječavanju nastanka otpada (primjerice, primjenom kružnog dizajna) u skladu s hijerarhijom otpada EU-a. U prvom akcijskom planu za kružno gospodarstvo navedeno je da bi se u okviru kohezijske politike trebali financirati projekti na lokalnoj i regionalnoj razini kako bi se promicalo sprječavanje nastanka otpada. Sud smatra da bi se isti prioritet trebao primjenjivati na financijska sredstva kojima izravno i neizravno upravlja Komisija.

Komisija je predvidjela znatna financijska sredstva EU-a za kružno gospodarstvo

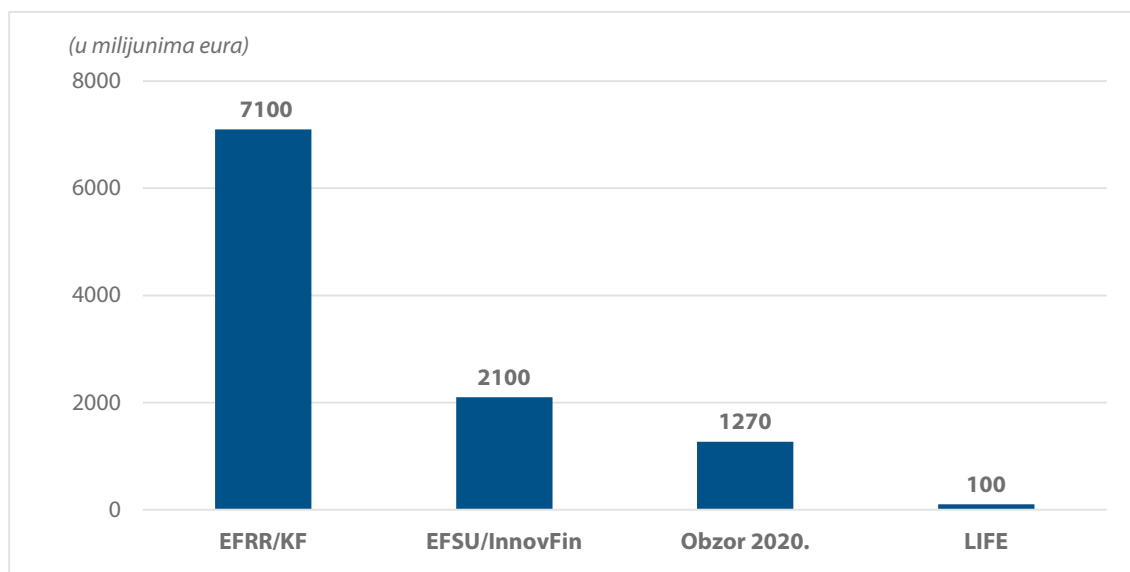
54. Komisija se obvezala da će promicati uporabu niza različitih financijskih sredstava EU-a (vidjeti odlomak [12.](#)) uključivanjem mjera u prvi akcijski plan za kružno gospodarstvo koje se odnose na ciljano informiranje u pogledu financijskih sredstava kohezijske politike i EFSU-a te unaprjeđivanjem inovacija u okviru teme „Industrija 2020.” programa Obzor 2020. (vidjeti mjere br. 11 – 14 iz [Priloga II.](#)).

55. Prema navodima iz izvješća o provedbi prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo objavljenog 2019.³⁹ EU je u razdoblju 2016. – 2020. planirao financirati prijelaz na kružno gospodarstvo s više od 10 milijardi eura (za ulaganja u inovacije i potporu prilagodbi industrijske baze). Najveći dio tih financijskih sredstava osiguran je iz financijskih sredstava kohezijske politike (EFRR i Kohezijski fond) (vidjeti [sliku 9.](#) i [sliku 10.](#)). Iz Kohezijskog fonda općenito su se financirali ekološki projekti povezani s održivim razvojem i energijom, uglavnom infrastrukturom za gospodarenje otpadom, dok se iz EFRR-a pružala potpora za istraživanja i inovacije te ekološki prihvatljive proizvodne procese. Sud je u svojoj analizi stoga stavio naglasak na EFRR.

³⁸ Direktiva [2018/851](#) o otpadu i Direktiva [2018/852](#) o ambalaži i ambalažnom otpadu.

³⁹ [COM\(2019\) 190](#), Komunikacija Komisije o provedbi prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo.

Slika 9. – Planirana financijska sredstva EU-a za kružno gospodarstvo do 2020.

Izvor: Sud, na temelju izvješća Komisije iz 2019. o provedbi prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo.

Ograničena uporaba financijskih sredstava kohezijske politike za projekte kružnog dizajna

56. U prvom akcijskom planu za kružno gospodarstvo naglašena je važnost mogućnosti za istraživanja i inovacije za kružno gospodarstvo koje se pružaju u okviru kohezijske politike te se planiralo pomoći državama članicama i regijama da povećaju povlačenje financijskih sredstava iz fondova EU-a (mjera br. 11 iz [Priloga II.](#)).

57. Financijska sredstva kohezijske politike pod podijeljenim su upravljanjem Komisije i država članica. Ta su sredstva regulirana Uredbom o zajedničkim odredbama. U Uredbi o zajedničkim odredbama za razdoblje 2014. – 2020.⁴⁰, koja je donesena 2013., ne spominje se na izričit način kružno gospodarstvo. Međutim, u okviru Uredbe o EFRR-u⁴¹ dva su njegova prioriteta bila posebno relevantna za ulaganja za pomoć u prijelazu na kružno gospodarstvo: 1.(b) „[promicanje] ulaganja u razvoj proizvoda i usluga” i 6.(g) „[podupiranje] industrijske tranzicije u smjeru

⁴⁰ Uredba (EU) br. 1303/2013 o utvrđivanju zajedničkih odredbi o EFRR-u, ESF-u, Kohezijskom fondu, EPFRR-u i EFPR-u.

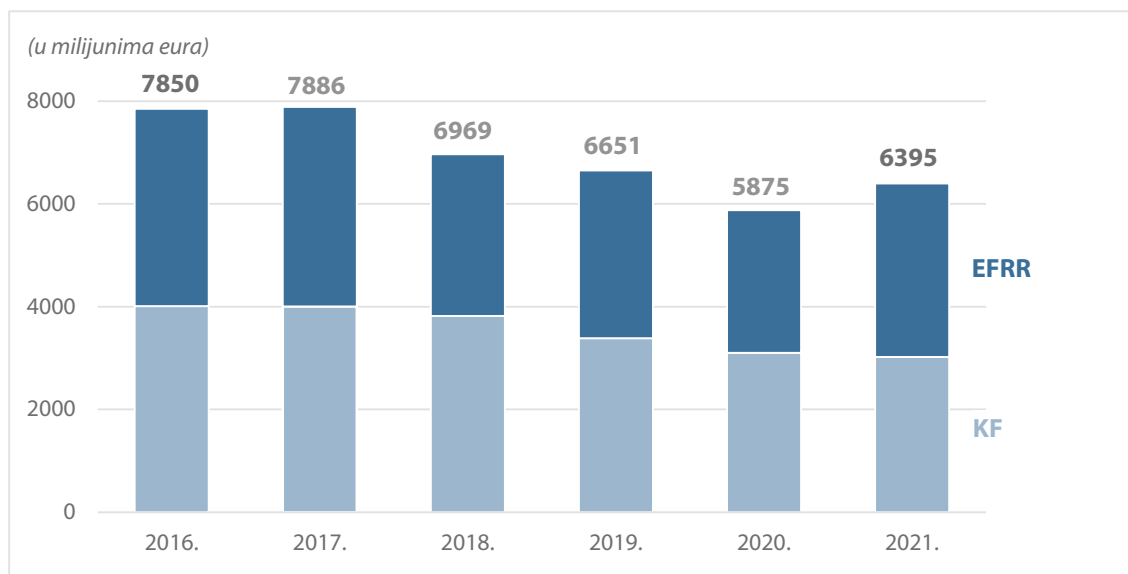
⁴¹ Uredba (EU) br. 1301/2013 o Europskom fondu za regionalni razvoj i o posebnim odredbama o cilju „Ulaganje za rast i radna mjesta”.

gospodarstva koje učinkovito iskorištava resurse, [promicanje]zelenog rasta, ekološke inovacije i [upravljanje] okolišnim učincima u javnom i privatnom sektoru”.

58. Međutim, Komisija nije raspolagala točnim informacijama o udjelu potrošnje u okviru tih dvaju (ili nekih drugih) prioriteta ulaganja dodijeljene ulaganjima u svrhe kružnog gospodarstva (niti čak konkretnim fazama) jer u skladu s propisima države članice nisu bile dužne dostavljati financijske informacije o dodjelama tim prioritetima ulaganja. Ne postoji posebna kategorija mjera („područje intervencije”) povezana s time. Komisija zbog toga nema načina da procijeni je li zbog mjera iz prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo došlo do ikakvog povećanja planirane potrošnje na kružno gospodarstvo u okviru EFRR-a.

59. Prema izvješću Komisije o provedbi prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo, objavljenom 2019., 75 % planiranog iznosa od 7,1 milijarde eura u okviru potrošnje iz fonda za kohezijsku politiku koja se odnosila na kružno gospodarstvo bilo je povezano s provedbom zakonodavstva EU-a o otpadu. Sud je analizirao četiri područja intervencije koje je Komisija u svojem izvješću o provedbi iskoristila kako bi utvrdila mjere relevantne za kružno gospodarstvo. Ta je analiza pokazala da se planirana potrošnja država članica za razdoblje 2014. – 2020. smanjila za 19 % nakon prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo te da je to smanjenje sredstava u razdoblju 2016. – 2021. iznosilo 1,5 milijardi eura (vidjeti [sliku 10.](#)).

Slika 10. – Godišnje ažuriranje potrošnje financijskih sredstava u okviru kohezijske politike planirane za razdoblje 2014. – 2020. u vezi s kružnim gospodarstvom¹

¹ Početna godina godišnjeg ažuriranja je 2016., prva godina nakon objave prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo i u skladu s informacijama o ulaganjima koje je predstavila Komisija u izvješću o provedbi prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo objavljenom 2019.

Izvor: Analiza planiranja država članica koju je proveo Sud na temelju [podataka Komisije](#).

60. Europski parlament pozvao je 2018.⁴² države članice da bolje integriraju kružno gospodarstvo u svoje operativne programe te je zatražio Komisiju da im u tom pogledu pomogne. Komisija je tijekom revizije koju je proveo Sud potvrdila Sudu da je izvijestila o mogućnosti uporabe financijskih sredstava kohezijske politike na taj način, ali da nije posebno promicala uključivanje takvih ulaganja u programe država članica. To su potvrdila i upravljačka tijela u trima državama članicama obuhvaćenim ispitivanjem koje je proveo Sud. Njihovi operativni programi doneseni su prije objave prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo i osim nekih iznimaka u Nizozemskoj nisu uključivali pozive koji su se izravno odnosili na kružno gospodarstvo.

⁴² Rezolucija Europskog parlamenta o kohezijskoj politici i kružnom gospodarstvu, [P8_TA\(2018\)0254](#), odlomci 1. i 33.

61. U takvim okolnostima Sud nije mogao jednostavno utvrditi projekte financirane u okviru EFRR-a koji su se odnosili na kružni dizajn. U trima državama članicama koje je detaljnije ispitao Sud je u suradnji s upravljačkim tijelima utvrdio više od 1000 projekata, u okviru 10 operativnih programa, koji su se odnosili na kružno gospodarstvo. Mnogi od tih projekata nisu pripadali četirima područjima intervencije koja je Komisija upotrijebila za praćenje potrošnje na kružno gospodarstvo (vidjeti odlomak [59.](#)). Ukupan doprinos EFRR-a tim projektima od 2021. (u iznosu od 27 milijuna eura) dodijeljen tim projektima u vrijeme provedbe revizije, koji je Sud utvrdio u trima odabranim državama članicama bio je znatno (oko 38 %) niži od planiranog doprinosa EU-a (71 milijun eura) tim operativnim programima koji je utvrdila Komisija (na temelju ista četiri područja intervencije).

62. Sud je ujedno utvrdio da ni Komisija ni tijela u odabranim državama članicama nisu imali informacije o doprinosu koji je u okviru tih više od 1000 projekata pružen ciljevima prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo. Analiza tih projekata koju je proveo Sud pokazala je da je 206 projekata bilo povezano s ulaganjima u području kružnog dizajna, uz planirani doprinos iz EFRR-a u iznosu od 130 milijuna eura. Sud je od tih 206 projekata analizirao njih pet (po dva u Poljskoj i Nizozemskoj i jedan u Irskoj) i utvrdio da se samo jedan od njih odnosio na kružni dizajn proizvoda. Međutim, taj je projekt obustavljen, a preostalim četirima projektima u konačnici nije ostvaren njihov potencijal za doprinos kružnom gospodarstvu (vidjeti [okvir 3.](#)).

Okvir 3.

Projekti kružnog gospodarstva koje je Sud ispitao u državama članicama

Prvi projekt koji je Sud ispitao u Poljskoj uključivao je izgradnju modularnog sustava stanova od rabljenih kontejnera za pomorski prijevoz tereta, što je nova vrsta proizvoda kružnog dizajna. Korisniku je iz EFRR-a pružena potpora u pripremi zahtjeva za financiranje kako bi mogao provesti svoju ideju u okviru poziva iz programa Obzor 2020. Zahtjev nije prihvaćen i projekt je obustavljen. Drugi je projekt uključivao pokretanje novog procesa masovne proizvodnje i proizvoda, kao i rješenja za ponovnu uporabu otpada iz proizvodnje. Međutim, Sud je utvrdio da korisnik sada zapravo proizvodi više plastičnog otpada zbog povećanog kapaciteta nove linije te i dalje šalje otpad na spaljivanje.

Prvi projekt koji je Sud ispitao u Nizozemskoj uključivao je ubrzanje prijelaza na kružno gospodarstvo u građevinskom sektoru uporabom obnovljivih sirovina, čime se smanjuje otisak potrošnje tog sektora i čime on postaje energetski samodostatan. Međutim, projekt je obustavljen zbog prigovora na građevinsku dozvolu koji su se odnosili na zaštitu okoliša. Drugi je projekt uključivao razvoj inovativne tehnologije i s njom povezane proizvodne linije za recikliranje starih guma u visokokvalitetni crni ugljik (praktički čist oblik ugljika koji se obično dobiva nepotpunim izgaranjem fosilnih goriva) i energiju, uz smanjenje potrošnje energije i onečišćenja. Tijekom provedbe projekta pojavilo se nekoliko problema, uključujući požar u pogonu, te je izgradnja novog pogona bila na čekanju u trenutku dok je Sud provodio ovu reviziju.

U okviru projekta koji je Sud ispitao u Irskoj pružena je potpora zajedničkom istraživanju poduzeća i akademske zajednice na inovativnim projektima, među ostalim ulaganjima u ekološke inovacije. Projektom su ostvareni planirani rezultati, a to je testiranje i ispitivanje recikliranih sirovina. Međutim, ciljevi projekta bili su ograničeni na patentiranje nove tehnologije i nisu se protezali na komercijalizaciju ili širenje rezultata studije.

63. Komisija je u drugom akcijskom planu za kružno gospodarstvo navela da će zajamčiti da sve regije imaju koristi od prijelaza na kružno gospodarstvo na način da im ponudi potporu u provedbi njihovih strategija i projekata, koristeći se pritom financijskim sredstvima kohezijske politike, novim mehanizmom za pravednu tranziciju i urbanim inicijativama (mjera br. 19 iz *Priloga II.*). U Uredbi o zajedničkim odredbama za razdoblje 2021. – 2027.⁴³ utvrđeno je pet ciljeva politike, od kojih se prva dva među ostalim odnose na prijelaz na kružno gospodarstvo. Osim toga, utvrđeni su specifični

⁴³ Uredba (EU) 2021/1060 o utvrđivanju zajedničkih odredaba o financijskim sredstvima kohezijske politike, Prilog I.

ciljevi za svaki fond: potpora za prijelaz na kružno gospodarstvo iz EFRR-a i Kohezijskog fonda pruža se u okviru dvaju posebnih ciljeva. Međutim, pokazatelji praćenja i uvjeti koji omogućuju provedbu za razdoblje 2021. – 2027. koji su utvrđeni u Uredbi o zajedničkim odredbama i pratećem zakonodavstvu ograničeni su na prikupljanje i obradu otpada; u sustavu za praćenje ne navode se nikakve posebne informacije o kružnom dizajnu niti se zahtijeva usmjeravanje financijskih sredstava kohezijske politike u relevantna ulaganja⁴⁴.

64. U Poljskoj su sva četiri upravljačka tijela s kojima je Sud obavio razgovore potvrdila da nacrti njihovih programa za razdoblje nakon 2020. sadržavaju mjere kružnog gospodarstva, uključujući posebne mjere povezane s ekološkim dizajnom i učinkovitošću resursa. Od ukupno četiri upravljačka tijela s kojima je Sud obavio razgovore u Nizozemskoj dva su navela da dodjeljuju financijska sredstva EU-a za mjere kružnog gospodarstva, iako ne konkretno za faze dizajna i proizvodnje. Oba upravljačka tijela s kojima je Sud obavio razgovore u Irskoj navela su da u vremenu provedbe revizije nisu planirala uključiti mjere kružnog gospodarstva u svoje programe. Informacije o konkretnom iznosu dodijeljenom za prijelaz na kružno gospodarstvo još nisu dostupne jer su pregovori o izradi programa za financijska sredstva kohezijske politike za razdoblje 2021. – 2027. bili u tijeku u vrijeme u kojem je Sud provodio ovu reviziju.

65. Komisija je također potvrdila Sudu da je tijekom pregovora o nacionalnim planovima za oporavak i otpornost poticala države članice na primjenu Mehanizma za oporavak i otpornost kako bi pružile potporu prijelazu na kružno gospodarstvo. Analiza koju je Sud proveo nad nacionalnim programima za oporavak i otpornost triju država članica obuhvaćenim revizijom koju je obavio pokazala je da su Poljska i Nizozemska uključile mjere za potporu prijelazu na kružno gospodarstvo, dok Irska to nije učinila, te da nijedan od triju nacionalnih planova za oporavak i otpornost nije uključivao potporu za kružni dizajn.

⁴⁴ Uredba (EU) 2021/1058 o EFRR-u i Kohezijskom fondu, Prilog I. i Uredba (EU) 2021/1060 o utvrđivanju zajedničkih odredaba o financijskim sredstvima kohezijske politike, Prilog I.

Komisija je mobilizirala financijska sredstva iz programa Obzor 2020. za kružno gospodarstvo, ali ta sredstva imala su ograničen učinak u državama članicama

66. Obzor 2020. bio je program EU-a za financiranje istraživanja i inovacija u razdoblju 2014. – 2020. te je raspolagao proračunom od približno 80 milijardi eura. Obzor 2020. naveden je kao jedan od mogućih izvora financiranja za prijelaz na kružno gospodarstvo u mjeri br. 13 iz prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo u skladu s naglaskom koji se u okviru tog programa stavlja na inovacije.

67. Program rada Obzora 2020. za razdoblje 2016. – 2017. uključivao je žarišno područje „Industrija 2020. i kružno gospodarstvo”, koje je nastavak prethodne inicijative povezane s otpadom. Nakon prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo Komisija je u okviru te inicijative za razdoblje 2016. – 2017. dodijelila više od 650 milijuna eura za „inovativne demonstracijske projekte” kojima se pruža potpora ciljevima EU-a u području kružnog gospodarstva i konkurentnosti industrije. Ta je inicijativa osmišljena na način da obuhvaća širok raspon industrijskih i uslužnih djelatnosti, kao i pilotski pristup za pomoć inovatorima koji se suočavaju s regulatornim preprekama.

68. Sud je utvrdio da je u praksi manje od polovine ukupnih ulaganja iz programa Obzor 2020. u tom žarišnom području bilo zatraženo za projekte povezane s kružnim gospodarstvom: 327 milijuna eura za 54 projekta (vidjeti [okvir 4.](#) za primjer jednog od tih projekata) od ukupnog iznosa od 704 milijuna eura za 127 projekata. Pozivi na kojima su se ti iznosi temeljili uključivali su druge teme, a ne kružno gospodarstvo. U studiji o poukama izvučenim iz programa Obzor 2020.⁴⁵ koju je izradila Komisija navodi se da je time ograničena ukupna vidljivost projekata kružnog gospodarstva koji su se financirali u tom žarišnom području te da je to utjecalo na sinergije s drugim dijelovima programa.

⁴⁵ Europska komisija, Bening, J., Bergmans, J., Bieszczad, S. i dr., *Opportunities and challenges in targeted funding of Research and Innovation: lessons learnt from the Horizon 2020: focus areas and implications for Horizon Europe missions*, 2021.

Okvir 4.

Projekt u okviru programa Obzor 2020. o modelu kružnog gospodarstva za proizvode u automobilskom i građevinskom sektoru te sektoru namještaja

Sud je ispitao jedan projekt u okviru programa Obzor 2020., koji je bio usmjeren na postupke za ekološki dizajnirane proizvode, uz doprinos EU-a u iznosu od 9,6 milijuna eura. Ukupni je cilj bio povećati ponovnu uporabu, nadogradnju, obnovu i recikliranje proizvoda, dijelova i materijala kako bi se povećala učinkovitost resursa i smanjio otpad.

Projekt je dovršen u studenome 2021. Komisija je smatrala da je projektom ostvarena većina njegovih ciljeva jer su razvijeni novi proizvodi od kombinacije otpadnih materijala i širok raspon prototipova. Komisija je usto navela da je obavljeni rad ostvario učinak na mala i srednja poduzeća jer će im omogućiti ulazak na tržišta, bez financijskih rizika, s pomoću inovacija koje dotad nisu bile moguće.

Međutim, Sud smatra da većina očekivanih ishoda nije dostignuta. Nisu postojali nikakvi dokazi o tome da je projektom dostignuta planirana razina uporabe materijala (80 %), nije obavljen izravni izračun udjela dijelova koji su u konačnici ponovno upotrijebljeni (ciljna vrijednost iznosila je 65 %) i nije bilo moguće potvrditi smanjenje preostalog otpada za 60 % zbog nedostatka polaznih podataka.

Projekt je završio instalacijom prototipova, ali planirana primjena u velikim razmjerima nije ostvarena ni u pogledu razvoja rješenja ni u pogledu prihvaćenosti prototipova i materijala u velikim razmjerima među krajnjim potrošačima. U razmatranjima izvučenih pouka koje je provela Komisija naglašava se i nedostatak primjene kao jedan od ključnih problema koji je potrebno rješavati u okviru programa Obzor Europa za razdoblje nakon 2020.

69. Komisija je u programu rada za razdoblje 2018. – 2020. uvela novo žarišno područje usmjereno na kružno gospodarstvo: „povezivanje koristi za gospodarstvo i okoliš – kružno gospodarstvo”. Za to je žarišno područje utvrđen dodatni namjenski proračun u iznosu od 941 milijun eura koji je naknadno povećan na 994 milijuna eura.

70. Sud je utvrdio da je zbog nedostatka sustavnog praćenja financiranja u okviru programa Obzor 2020. i doprinosa projekata prijelazu na kružno gospodarstvo teško procijeniti njihovu djelotvornost. Na temelju obavljenog jednokratnog postupka povezanog s revizijom koju je proveo Sud Komisija je dostavila okvirne informacije o iznosu financijskih sredstava koji bi se u okviru programa Obzor 2020. mogao izdvojiti za kružno gospodarstvo (vidjeti odlomke [68.](#) i [69.](#)), pri čemu nije navela koliki se dio tog iznosa odnosio na kružni dizajn. Analiza tih projekata povezanih s kružnim gospodarstvom koju je proveo Sud pokazala je da je oko 50 % financijskih sredstava u okviru programa Obzor 2020. doprinijelo kružnom dizajnu.

71. U izvješću o evaluaciji u sredini programskog razdoblja koje je izradila Komisija iz 2017.⁴⁶ navodi se samo njezin preliminarni zaključak o ukupnom napretku u ostvarenju općeg cilja programa Obzor 2020., uključujući učinkovitost resursa. Projekti dovršeni u trenutku te evaluacije činili su samo 0,6 % financijskih sredstava dodijeljenih za prve tri godine tog programa. U trenutku revizije koju je proveo Sud završno izvješće o provedbi još nije bilo objavljeno.

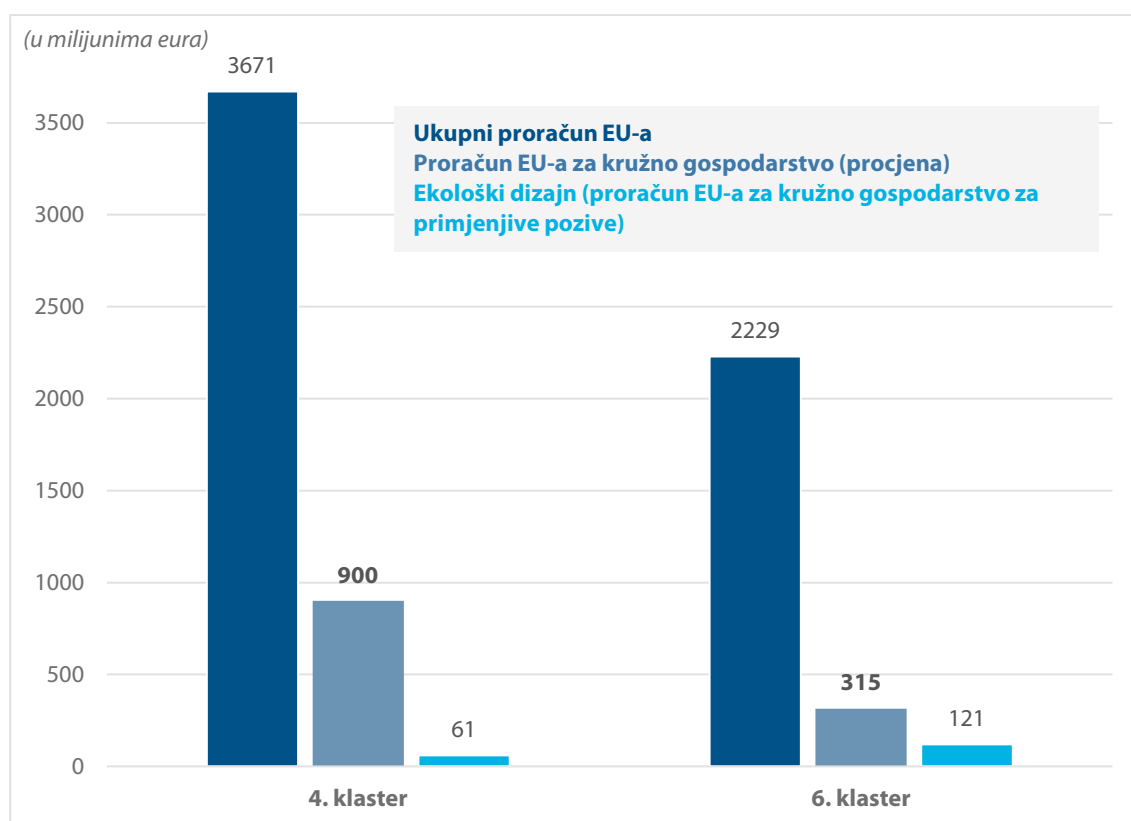
72. Nasljednik programa Obzor 2020. za razdoblje 2021. – 2027. je program Obzor Europa, koji ima proračun od 95,5 milijardi eura. Kružno gospodarstvo spominje se izravno ili neizravno u četiri od šest tema ili „klastera” u okviru programa Obzor Europa (1. klaster „Zdravlje”, 4. klaster „Digitalizacija, industrija i svemir”, 5. klaster „Klima, energija i mobilnost” i 6. klaster „Hrana, biogospodarstvo, prirodni resursi, poljoprivreda i okoliš”). Kružno gospodarstvo obuhvaćeno je uglavnom 4. klasterom, čiji očekivani učinci uključuju ekološki dizajnirane proizvode i usluge te napredne materijale i tehnologije održivog dizajna.

73. Sud je u pogledu programa rada Obzor Europa za razdoblje 2021. – 2022. utvrdio da oko 25 % (900 milijuna eura) konačnog proračuna za 4. klaster i oko 14 % (oko 315 milijuna eura) konačnog proračuna za 6. klaster doprinosi kružnom gospodarstvu. U okviru tog dvogodišnjeg programa rada stoga je osiguran gotovo jednak iznos ulaganja u kružno gospodarstvo (1215 milijuna eura) kao u cijelom programu Obzor 2020. (1332 milijuna eura).

⁴⁶ „Interim Evaluation of Horizon 2020”, radni dokument službi Komisije, 2017.

74. Komisija je Sudu dostavila popis konkretnih poziva obuhvaćenih tim dvama klasterima koji su uključivali aspekte kružnog dizajna (ali nisu bili posebno namijenjeni kružnom dizajnu). Ti su pozivi činili samo 3,1 % združenog proračuna spomenutih dvaju klastera u okviru programa rada Obzor Europa za razdoblje 2021. – 2022. (vidjeti [sliku 11.](#)).

Slika 11. – Program rada za program Obzor Europa za razdoblje 2021. – 2022.

Izvor: Sud, na temelju podataka Komisije.

75. U strateškom planu u okviru programa Obzor Europa za razdoblje 2021. – 2024.⁴⁷ spominje se pitanje primjene istraživačkih rješenja financiranih sredstvima EU-a u velikim razmjerima, koje je naglašeno u [okviru 4.](#) Međutim, zbog njihove relativne nerazvijenosti i dodatnih ulaganja koja su potrebna kako bi se ona mogla primjenjivati u poslovanju često može postojati potreba za daljnjim razvojem rješenja povezanih s kružnim dizajnom proizvoda. Na ta rješenja mogu utjecati i ograničenja sinergija u fazi primjene između programa Obzor 2020. i programa kohezijske politike koja je Sud utvrdio tijekom revizije koju je nedavno proveo (vidjeti odlomak [20.](#)).

⁴⁷ „Horizon Europe Strategic Plan (2021 – 2024)”, Komisija, 2021.

U okviru programa LIFE financirani su projekti kružnog gospodarstva, ali udio tih programa povezanih s kružnim dizajnom nije poznat

76. Program LIFE instrument je EU-a za financiranje djelovanja u području zaštite okoliša i klime, čiji početni planirani proračun iznosi 3,4 milijarde eura. Uz iznimku mjere povezane s opasnim tvarima (vidjeti odlomke [38.](#) – [39.](#)), prvi akcijski plan za kružno gospodarstvo nije uključivao nijednu posebnu mjeru koja bi se odnosila na ulaganja u projekte kružnog gospodarstva u okviru programa LIFE. U Komisijinu izvješću o provedbi prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo, objavljenom 2019., navodi se da je u razdoblju 2016. – 2020. u okviru programa LIFE uloženo najmanje 100 milijuna eura u više od 80 projekata kojima se doprinosi kružnom gospodarstvu.

77. Sud je u razdoblju 2014. – 2020. utvrdio dva potprograma u okviru programa LIFE i 249 projekata koji su se odnosili na kružno gospodarstvo, s ukupnim financiranjem u iznosu od 421 milijun eura, što iznosi 12 % ukupne dodjele financijskih sredstava iz programa LIFE za navedeno razdoblje. U skladu sa sustavom za praćenje i evaluaciju programa LIFE Komisija nije dužna dostaviti informacije o tome koliko se tih projekata odnosilo na fazu kružnog dizajna.

78. Sud je ispitao jedan od navedenih 249 projekata koji se odnosi na zamjenu opasnih tvari i koji je u okviru programa rada LIFE za razdoblje 2014. – 2017. financiran s 1,4 milijuna eura. Iako taj projekt nije doveo do jasnog smanjenja potrošnje resursa, njime je pružena potpora ciljevima prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo u pogledu sigurnijih proizvoda, koji se promiču i drugim akcijskim planom za kružno gospodarstvo (vidjeti [okvir 5.](#)).

Okvir 5.

Projekt u okviru programa LIFE za zamjenu opasnih tvari u bojama

Projekt uključuje istraživanje i razvoj 16 novih formulacija boja u kojima su toksične kemikalije zamijenjene prirodnom organski modificiranom glinom. Uključuje razvoj internetske platforme na kojoj stručnjaci (uključujući MSP-ove) i javnost mogu dobiti nove formulacije boja i besplatno se njima koristiti tijekom prve godine.

Sud je primijetio da su tom projektu nedostajali pokazatelji uspješnosti u pogledu učinkovitosti resursa. Budući da će težina obnovljivog materijala koji će se rabiti biti tri puta veća od težine toksičnog biocida koji se njime zamjenjuje, u ovom slučaju ostvarenjem sigurnijeg proizvoda ne bi se doprinijelo smanjenju resursa mjerenih težinom rabljene sirovine.

79. Kao i u slučaju programa Obzor 2020., Sud je utvrdio da je nedostatak sustavnog praćenja financiranja u okviru programa LIFE i doprinosa projekata kružnom gospodarstvu otežao procjenu njihove djelotvornosti u pogledu pružanja doprinosa ostvarenju ciljeva u području kružnog dizajna utvrđenih u akcijskom planu za kružno gospodarstvo (vidjeti odlomak [77.](#) o nedostatku informacija kojima Komisija raspolaže o projektima povezanim s kružnim dizajnom). Primjerice, poziv na podnošenje prijedloga u okviru kojeg je projekt opisan u [okviru 5.](#) izabran upućivao je na pokazatelj „smanjena potrošnja resursa osim energije”, koji je očito relevantan za ciljeve prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo. Međutim, taj pokazatelj nije upotrijebljen za taj konkretni projekt i izostavljen je tijekom provedbe poziva. Komisija ga je zamijenila dvama drugim pokazateljima, a to su „priprema za ponovnu uporabu” i „recikliranje”, koji su manje relevantni za učinkovitost resursa.

80. Programom LIFE za razdoblje 2021. – 2027. trebalo se nadopuniti javno i privatno financiranje za prijelaz na kružno gospodarstvo. Njegovu potprogramu „kružno gospodarstvo i kvaliteta života”, kojim se osobito ali ne i isključivo financiraju projekti za kružno gospodarstvo, dodijeljen je ukupni proračun od 1345 milijuna eura, od čega je 700 milijuna eura dodijeljeno za razdoblje do 2024. U programu rada⁴⁸ programa LIFE za razdoblje 2021. – 2024. navode se dodatne pojedinosti o projektima kojima će se pružati potpora u okviru tog potprograma, s naglaskom na projektima „sigurnog i održivog dizajna, kružnoj i održivoj proizvodnji i potrošnji te mjerama za povećavanje popravka, ponovne uporabe, prerade i recikliranja materijala i proizvoda”.

81. Sud je utvrdio da su prioritetne teme za 2021. i 2022. i povezani pozivi u okviru tog potprograma uključivali ulaganja povezana s kružnim dizajnom (tj., provedbu rješenja „dizajna za okoliš”, uključujući kružni dizajn, kako bi se poboljšali trajnost, mogućnost popravka, mogućnost ponovne uporabe, mogućnost nadogradnje, recikliranje i uporaba recikliranog sadržaja u novim proizvodima).

⁴⁸ „Commission implementing decision on the adoption of the multiannual work programme for the years 2021-2024 for the LIFE programme”, [C\(2021\) 4997](#).

Iznos potpora za ciljeve kružnog dizajna pruženih u okviru programa COSME bio je nizak

82. COSME je program EU-a za razdoblje 2014. – 2020. usmjeren na konkurentnost MSP-ova koji je raspolagao proračunom od 2,3 milijarde eura. Jedan od njegovih općih ciljeva, koji se odnosio na jačanje konkurentnosti i održivosti MSP-ova, uključivao je potporu za prijelaz na kružno gospodarstvo. Ciljna vrijednost za odgovarajući pokazatelj učinka bila je povećanje udjela MSP-ova koji proizvode ekološki prihvatljive (ekološki dizajnirane) proizvode za koje se koristi manje resursa⁴⁹.

83. U izvješću o provedbi prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo, objavljenom 2019., navodi se da Komisija nije dodijelila financijska sredstva u okviru programa COSME mjerama koje se odnose na kružno gospodarstvo i/ili kružni dizajn. Međutim, tijekom revizije koju je proveo Sud Komisija je utvrdila tri projekta u okviru programa COSME koji su relevantni za dvije poticajne mjere iz prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo (uz doprinos EU-a u iznosu od 2,4 milijuna eura, vidjeti odlomke [38.](#) – [42.](#)).

84. U izvješću o evaluaciji u sredini programskog razdoblja programa COSME, objavljenom 2017.⁵⁰, ne navodi se je li taj program doprinio povećanju broja MSP-ova koji proizvode ekološki dizajnirane proizvode niti se u odjeljku izvješća u kojem se govori o usklađivanju s ostalim inicijativama EU-a upućuje na prvi akcijski plan za kružno gospodarstvo. U odjeljku „Izgledi”, u kojem se govori o mogućim poboljšanjima, predloženo je da se poveća mogućnost odgovora programa na ciljeve EU-a u pogledu održivog i uključivog rasta, primjerice promicanjem kružnog gospodarstva.

85. Završno izvješće o provedbi programa COSME za razdoblje 2014. – 2020. nije još bilo dostupno u vrijeme u kojem je Sud provodio ovu reviziju. Za razdoblje 2021. – 2027. dijelovi programa COSME koji se odnose na konkurentnost i poduzetništvo uključeni su u Program jedinstvenog tržišta, uz ukupna dodijeljena proračunska sredstva u iznosu od jedne milijarde eura (u usporedbi s iznosom od 920 milijuna eura u okviru programa COSME) kao dio šire inicijative za poboljšanje funkcioniranja unutarnjeg tržišta EU-a. Uredba o Programu jedinstvenog tržišta⁵¹ sadržava upućivanja na kružno gospodarstvo i ekološki dizajn na svojem popisu prihvatljivih mjera.

⁴⁹ Uredba (EU) br. 1287/2013 o programu COSME, članak 3.

⁵⁰ „Interim Evaluation of the COSME Programme, Final Report”, Komisija, 2017.

⁵¹ Uredba (EU) 2021/690 o uspostavi Programa jedinstvenog tržišta.

Potpora za kružni dizajn u okviru EFSU-a bila je ograničena potražnjom na tržištu

86. Europski fond za strateška ulaganja (EFSU) pokrenut je 2015. Bila je to zajednička inicijativa Komisije i EIB-a čiji je cilj bio osloboditi 315 milijardi eura ulaganja otklanjanjem tržišnih nedostataka i mobiliziranjem privatnog kapitala. U okviru fonda pružala se povratna financijska potpora (u obliku zajmova, jamstava i ulaganja u vlasnički kapital) gospodarski održivim projektima u ključnim sektorima, uključujući projekte rizičnijeg profila u odnosu na uobičajene aktivnosti EIB-a.

87. Komisija je u okviru prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo zajedno s EIB-om i Europskim savjetodavnim centrom za ulaganja (ECSU) provela ciljane aktivnosti informiranja kako bi potaknula zahtjeve za financiranje iz EFSU-a i pružila potporu razvoju projekata i platformi za ulaganja relevantnih za kružno gospodarstvo (mjera br. 14 u *Prilogu II.*). Prema izvješću o provedbi prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo koje je Komisija objavila 2019., u razdoblju 2016. – 2020. u okviru EFSU-a i InnovFina planirana su financijska sredstva u iznosu od 2,1 milijardu eura za ubrzanje prijelaza na kružno gospodarstvo.

88. Iako je Uredba o EFSU-u⁵² uključivala mogućnost pružanja potpore projektima povezanim s kružnim gospodarstvom (uključujući kružni dizajn), ona nije uključivala posebne kriterije koji bi se odnosili na kružno gospodarstvo i na temelju kojih bi se mogla dati prednost odabiru projekata povezanih s kružnim dizajnom. Međutim, Komisija i EIB održali su u razdoblju 2016. – 2019. niz radionica na temu zelenih ulaganja (među ostalim na temu učinkovitosti resursa) koje su bile relevantne za ciljeve prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo. Kao dio ciljanih aktivnosti informiranja ECSU je pokrenuo Centar za kružne gradove (*Circular City Centre*)⁵³ i vodič za financiranje kako bi podignuo razinu osviještenosti o kružnom gospodarstvu i pružio potporu razvoju projekata kružnog gospodarstva.

⁵² Uredba (EU) 2015/1017 o Europskom fondu za strateška ulaganja, Europskom savjetodavnom centru za ulaganja i Europskom portalu projekata ulaganja, izmijenjena Uredbom (EU) 2017/2396.

⁵³ <https://advisory.eib.org/about/circular-city-centre.htm>.

89. Komisija nije zahtijevala od EIB-a da prati iskorištavanje financijskih sredstava iz EFSU-a za kružno gospodarstvo ni da o njemu posebno izvješćuje. Sud je proveo analizu kojom je utvrdio da je od 675 projekata u okviru EFSU-a prijavljenih do lipnja 2022. za ukupni iznos od 60 milijardi eura 29 projekata, za koje je ukupno financiranje iz EFSU-a iznosilo 1,9 milijardi eura (3,1 %), bilo povezano s kružnim gospodarstvom. Od tih 29 projekata, samo tri ih je bilo povezano s ekološkim dizajnom (za koje je ukupno financiranje iznosilo 113 milijuna eura). EIB je ograničeni broj projekata u području ekološkog dizajna objasnio prirodom EFSU-a koja se temelji na potražnji. Ni EIB ni Komisija nisu imali nikakvih informacija o tome kako se tim projektima doprinijelo ciljevima prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo u pogledu kružnog dizajna.

90. Sud je preispitao jedan od tih triju projekata, u okviru kojeg se promicala veća lokalna uporaba otpadnog papira i obnovljivih ambalažnih materijala u skladu sa zakonodavstvom EU-a o otpadu⁵⁴. Iako se taj projekt nije odnosio na kružni dizajn nekog određenog proizvoda, Sud je zaključio da je doprinio cilju prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo u pogledu proizvodnih procesa s učinkovitim iskorištavanjem resursa.

91. U razdoblju 2021. – 2027. EFSU je zamijenjen novim programom InvestEU koji se u drugom akcijskom planu za kružno gospodarstvo spominje kao izvor financiranja za projekte kružnog gospodarstva. U Uredbi o programu InvestEU⁵⁵ kružno gospodarstvo spominje se kao jedno od područja za ulaganja te se daje posebna prednost ključnim sektorima s najvećim potencijalom kružnosti. Iako je taj pravni okvir specifičniji u pogledu pružanja potpore projektima povezanim s fazama dizajna i proizvodnje u kružnom gospodarstvu nego što je to bio slučaj s okvirom EFSU-a, primjena tih instrumenata i dalje ovisi o potražnji na tržištu koja se potiče ciljanim aktivnostima informiranja i savjetovanja koje provode EIB i Komisija.

⁵⁴ Direktiva 2004/12/EZ o ambalaži i ambalažnom otpadu.

⁵⁵ Uredba (EU) 2021/523 o programu InvestEU.

Zaključci i preporuke

92. Sud općenito zaključuje da postoje ograničeni dokazi koji bi upućivali na to da su akcijski planovi za kružno gospodarstvo koje je donijela Komisija, posebno mjere koje se odnose na kružni dizajn proizvoda i proizvodnih procesa, djelotvorno utjecali na aktivnosti kružnog gospodarstva u državama članicama.

93. Od objave prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo 2015. došlo je do povećanja aktivnosti kružnog gospodarstva koje provode vlade država članica U vrijeme u kojem je Sud provodio ovu reviziju gotovo sve države članice EU-a već su bile izradile nacionalne strategije kružnog gospodarstva u kojima se upućivalo na akcijski plan za kružno gospodarstvo i povezanu politiku EU-a i koje su u određenoj mjeri uključivale kružni dizajn ili je postupak njihove izrade bio u tijeku. Međutim, stopa kružnosti u razdoblju 2015. – 2021. povećala se za samo 0,4 postotna boda unatoč zakonodavstvu EU-a kojim se potiče financiranje kružnog gospodarstva sredstvima EU-a. Osim toga, među državama članicama postojale su znatne razlike u ostvarenom napretku. U svjetlu toga ostvarivanje ambicije EU-a da udvostruči stopu kružnosti do 2030. doima se vrlo izazovnim (vidjeti odlomke [23.](#) – [28.](#)).

94. Komisijinim okvirom za praćenje prijelaza EU-a na kružno gospodarstvo nisu obuhvaćeni svi ključni aspekti. Nedostaju mu posebni pokazatelji za kružni dizajn proizvoda, fazu u kojoj se utvrđuje najveći dio njegova utjecaja na okoliš (vidjeti odlomke [29.](#) – [32.](#)).

1. preporuka – Potrebno je poboljšati praćenje prijelaza država članica na kružno gospodarstvo

Komisija bi trebala analizirati način na koji bi se mogli bolje uzimati u obzir ključni aspekti kružnog gospodarstva, posebice kružni dizajn proizvoda, kako bi se poboljšalo praćenje napretka koji države članice ostvaruju u prijelazu na kružno gospodarstvo i kako bi se olakšalo donošenje informiranih odluka o novoj politici te novim inicijativama i mjerama.

Ciljni rok provedbe: 2024.

95. Prvi akcijski plan za kružno gospodarstvo uključivao je niz poticajnih mjera koje su bile osmišljene za olakšavanje prijelaza država članica na kružno gospodarstvo utvrđivanjem smjera politike u područjima kao što su inovacije i ulaganja. Sud je utvrdio ograničene dokaze o tome da se tim mjerama djelotvorno doprinijelo prijelazu država članica na kružno gospodarstvo. One su u najboljem slučaju imale tek skroman učinak. Iako su drugi institucijski dionici EU-a izrazili veliko zanimanje za otkrivanje planiranog zastarijevanja, Komisija je zaključila da program ispitivanja za otkrivanje zle namjere proizvođača nije bio izvediv (vidjeti odlomke [35.](#) – [51.](#)).

96. U razdoblju 2014. – 2020. financijska sredstva kohezijske politike u najvećoj su mjeri utrošena na gospodarenje otpadom, koje ima manji potencijal za smanjenje utjecaja na okoliš u odnosu na kružni dizajn. Unatoč dostupnosti financijskih sredstava EU-a i općenitoj potpori za prijelaz na kružno gospodarstvo, Komisija i države članice nisu djelotvorno usmjerile financijska sredstva u ulaganja kojima se naglasak stavlja na kružni dizajn. Iako je pri izradi programa za razdoblje 2021. – 2027. stavljen veći naglasak na kružno gospodarstvo, države članice i dalje mogu odlučiti da će utrošiti znatne iznose financijskih sredstava EU-a na gospodarenje otpadom umjesto na sprječavanje nastanka otpada primjenom kružnog dizajna (vidjeti odlomke [52.](#) – [65.](#)).

97. Programom Obzor 2020. najviše se doprinijelo inicijativama kružnog gospodarstva od svih fondova kojima je Komisija izravno upravljala u razdoblju 2014. – 2020. Iako se u okviru tog programa odobravalo financiranje sredstvima EU-a za projekte povezane s kružnim dizajnom, istraživačka rješenja ponuđena u okviru tog fonda bila su relativno nerazvijena, što je poduzećima u državama članicama otežalo njihovu neposrednu primjenu. Još jedna prepreka njihovoj primjeni bile su ograničene sinergije između programa Obzor 2020. i programa kohezijske politike (vidjeti odlomke [66.](#) – [75.](#)).

98. U okviru programa LIFE financirali su se brojni projekti u području kružnog gospodarstva, ali u skladu sa sustavom za praćenje i evaluaciju tog programa Komisija nije bila dužna utvrditi projekte povezane s kružnim dizajnom. U okviru Programa EU-a za konkurentnost poduzeća te malih i srednjih poduzeća pruženo je vrlo malo relevantnog financiranja, a na potporu kružnom dizajnu iz Europskog fonda za strateška ulaganja utjecala je ograničena tržišna potražnja (vidjeti odlomke [76.](#) – [91.](#)).

2. preporuka – Potrebno je analizirati razloge za slabo povlačenje financijskih sredstava EU-a za kružni dizajn i razmotriti mjeru u kojoj se može pružiti više poticaja

S obzirom na potencijalni učinak kružnog dizajna na okoliš Komisija bi trebala analizirati zašto financijska sredstva EU-a pod podijeljenim i izravnim upravljanjem nisu dovela do povećanja broja projekata u kojima se naglasak stavlja na kružni dizajn. U okviru te analize Komisija bi trebala razmotriti mjeru u kojoj se može pružiti više poticaja za razvoj takvih projekata u okviru kohezijske politike koji bi bili usmjereni na kružni dizajn proizvoda.

Ciljni rok provedbe: 2024.

Ovo je izvješće usvojilo II. revizijsko vijeće, kojim predsjedava članica Revizorskog suda Annemie Turtelboom, na sastanku održanom u Luxembourg 10. svibnja 2023.

za Revizorski sud

Tony Murphy
predsjednik

Prilozi

Prilog I. – Prenošnje direktiva EU-a relevantnih za kružno gospodarstvo koje su usvojene tijekom prvog akcijskog plana za kružno gospodarstvo

Direktiva	Rok za prenošenje	Provjera pravodobnosti i potpunosti koju obavlja Komisija	
		Status	Popis država članica
2018/849 o otpadnim vozilima, (otpadnim) baterijama i akumulatorima te o otpadnoj električnoj i elektroničkoj opremi	5.7.2020.	24 dovršeno	AT, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HU, IE , IT, LT, LV, MT, NL , PL , PT, RO, SE, SI, SK
		3 kasni (4 aktivna postupka zbog povrede prava)	<u>AT</u> <u>BE</u> , <u>HR</u> – djelomično <u>LU</u> – u postupku ispitivanja
2018/850 o odlagalištima otpada	5.7.2020.	24 dovršeno	AT, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HU, IE , IT, LT, LV, MT, NL , PL , PT, RO, SE, SI, SK
		3 kasni (3 aktivna postupka zbog povrede prava)	<u>BE</u> , <u>HR</u> – djelomično <u>LU</u> – u postupku ispitivanja
2018/851 o otpadu	5.7.2020.	23 dovršeno	AT, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HU, IE , IT, LT, LV, MT, NL , PL , PT, RO, SE, SK
		4 kasni (4 aktivna postupka zbog povrede prava)	<u>BE</u> , <u>HR</u> – djelomično <u>LU</u> , <u>SI</u> – u postupku ispitivanja

Direktiva	Rok za prenošenje	Provjera pravodobnosti i potpunosti koju obavlja Komisija	
		Status	Popis država članica
2018/852 o ambalaži i ambalažnom otpadu	5.7.2020.	24 dovršeno	AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, FI, FR, HU, IE , IT, LT, LV, MT, NL , PL , PT, RO, SE, SI, SK
		3 kasni (<u>3</u> aktivna postupka zbog povrede prava)	<u>ES</u> , <u>HR</u> – djelomično <u>LU</u> – u postupku ispitivanja
2019/771 o određenim aspektima ugovora o kupoprodaji robe	1.7.2021.	21 dovršeno	AT, BE, BG, CY, DE, DK, EE, ES, FI, FR, HR, HU, IT, LT, LU, LV, MT, NL , PT, RO, SE
		6 kasni (<u>6</u> aktivnih postupaka zbog povrede prava)	<u>CZ</u> , <u>EL</u> , IE , PL , <u>SI</u> , <u>SK</u>
2019/883 o lučkim uređajima za prihvrat isporuke brodskog otpada	28.6.2021.	12 dovršeno	EL, CY, ES, HR, HU, IT, LT, LU, MT, PT, RO, SK
		15 kasni (<u>16</u> aktivnih postupaka zbog povrede prava)	<u>BG</u> – djelomično <u>BE</u> , <u>DE</u> , <u>FI</u> , <u>SE</u> , <u>SI</u> , PL – djelomično i u postupku ispitivanja <u>AT</u> , <u>CY</u> , <u>CZ</u> , <u>DK</u> , <u>EE</u> , <u>FR</u> , IE , <u>LV</u> , NL – u postupku ispitivanja
2019/904 o smanjenju utjecaja određenih plastičnih proizvoda na okoliš	3.7.2021.	13 dovršeno	AT, BG, CY, DE, EL, ES, HU, IT, LT, NL , RO, SE, SK
		14 kasni (<u>12</u> aktivnih postupaka zbog povrede prava)	<u>BE</u> , <u>CZ</u> , <u>FI</u> , <u>HR</u> , <u>LV</u> , <u>MT</u> , <u>PT</u> , <u>SI</u> – djelomično <u>EE</u> , IE , <u>LU</u> , PL

Direktiva	Rok za prenošenje	Provjera pravodobnosti i potpunosti koju obavlja Komisija	
		Status	Popis država članica
UKUPNO sedam direktiva	isteklih rokova	141 dovršeno 46 kasni (25 %) 48 aktivnih postupaka zbog povrede prava	

Izvor: Sud, na temelju podataka Komisije iz srpnja 2022.

Prilog II. – Popis Komisijinih mjera povezanih s kružnim dizajnom iz prvog i drugog akcijskog plana za kružno gospodarstvo¹

#	Mjera	Suvodeći GU	Skupina mjera u skladu s akcijskim planom za kružno gospodarstvo	Ispitani projekti
<i>Prvi akcijski plan za kružno gospodarstvo</i>				
1	Naglasak na zahtjevima za proizvode povezanim s kružnim gospodarstvom u skladu s Direktivom o ekološkom dizajnu (obuhvaća više sektora) i prijedlog provedbene uredbe (uključujući televizore i zaslone)	GU ENV-GROW-ENER	Proizvodnja	-
2	Plan rada za ekološki dizajn 2015. – 2017. i zahtjev za norme o učinkovitosti materijala, uključujući zahtjeve u pogledu trajnosti te mogućnosti popravka i recikliranja proizvoda koji se odnose na ekološki dizajn	GU GROW-ENER	Proizvodnja	-
3	Analiza mogućnosti predlaganja horizontalnih zahtjeva za pružanje informacija o popravku u okviru ekološkog dizajna	GU ENV-GROW-ENER	Potrošnja	-
4	Ispitivanje mogućnosti i mjera za postizanje usklađenijeg okvira politika za različite aspekte rada na politici proizvoda EU-a kojima se doprinosi širenju kružnog gospodarstva	GU ENV-GROW-ENER	Proizvodnja	-
5	Procjena mogućnosti neovisnog programa ispitivanja planiranog zastarijevanja	GU ENV-RTD-JUST	Potrošnja	1 x Obzor 2020.
6	Unaprjeđivanje baze znanja i potpore MSP-ovima u području zamjene opasnih tvari iznimno zabrinjavajućih svojstava	GU GROW	Proizvodnja	1 x LIFE 2 x COSME

#	Mjera	Suvodeći GU	Skupina mjera u skladu s akcijskim planom za kružno gospodarstvo	Ispitani projekti
<u>7</u>	Uspostava otvorene, paneuropske mreže tehnoloških infrastruktura za MSP-ove radi integracije naprednih proizvodnih tehnologija u njihove proizvodne procese	GU GROW	Proizvodnja	1 x Obzor 2020. 1 x COSME
<u>8</u>	Smjernice za kružno gospodarstvo u referentnim dokumentima o najboljim raspoloživim tehnikama za nekoliko industrijskih sektora (obuhvaća više sektora)	GU ENV	Proizvodnja	-
<u>9</u>	Ispitivanje načina povećanja učinkovitosti i opsega primjene sustava EU-a za upravljanje okolišem i neovisno ocjenjivanje (EMAS) te pilot-programa za provjeru tehnologije zaštite okoliša	GU ENV	Proizvodnja	-
<u>10</u>	Suradnja s dionicima na provedbi ovog akcijskoga plana u okviru postojećih foruma u ključnim sektorima	GU ENV-GROW	Inovacije i ulaganja	-
<u>11</u>	Ciljane aktivnosti informiranja i komunikacije kako bi se države članice i regije potaklo da više iskorištavaju financijska sredstva kohezijske politike za kružno gospodarstvo	GU REGIO	Inovacije i ulaganja	5 x EFRR
<u>12</u>	Potpora državama članicama i regijama u svrhu jačanja inovacija za kružno gospodarstvo pametnom specijalizacijom	GU REGIO	Inovacije i ulaganja	-
<u>13</u>	Inicijativa „industrija 2020. i kružno gospodarstvo” u okviru programa Obzor 2020.	GU GROW-RTD	Inovacije i ulaganja	1 x Obzor 2020.
<u>14</u>	Ciljano informiranje radi poticanja prijava za financiranje u okviru EFSU-a i podupiranje razvoja projekata i platformi za ulaganja relevantnih za kružno gospodarstvo	GU ENV-GROW	Inovacije i ulaganja	1 x EFSU

#	Mjera	Suvodeći GU	Skupina mjera u skladu s akcijskim planom za kružno gospodarstvo	Ispitani projekti
<u>15</u>	Razvoj okvira za praćenje kružnoga gospodarstva	GU ENV-GROW-ESTAT	Praćenje	-
<i>Drugi akcijski plan za kružno gospodarstvo</i>				
16	Zakonodavni prijedlog inicijative politike za održive proizvode	GU ENV-GROW-ENER	Okvir politike održivih proizvoda	-
17	Inicijativa za kružni pristup elektroničkim uređajima, rješenje za jedinstveni punjač i sustavi nagrada za vraćanje starih uređaja	GU CNECT-GROW-ENER	Lanci vrijednosti ključnih proizvoda	-
18	Preispitivanje Direktive o industrijskim emisijama, među ostalim uključivanje praksi kružnog gospodarstva u buduće referentne dokumente o najboljim raspoloživim tehnikama	GU ENV	Okvir politike održivih proizvoda	-
19	Potpora prijelazu na kružno gospodarstvo s pomoću financijskih sredstava kohezijske politike, mehanizma za pravednu tranziciju i urbanih inicijativa	GU REGIO	Korist od kružnog gospodarstva za ljude, regije i gradove	-
20	Preispitivanje Direktive o ograničenju uporabe određenih opasnih tvari u električnoj i elektroničkoj opremi i smjernica kojima se pojašnjavaju poveznice te Direktive s Uredbom REACH i zahtjevima za ekološki dizajn	GU ENV	Lanci vrijednosti ključnih proizvoda	-
21	Ažuriranje okvira za praćenje kružnog gospodarstva kako bi se uzeli u obzir novi prioriteti politike i dalje razvili pokazatelji u pogledu uporabe resursa, uključujući potrošački i materijalni otisak	GU ENV-ESTAT	Praćenje napretka	-

¹ Podatci u tablici označeni su bojama koje odražavaju klasifikaciju različitih vrsta mjera u okviru akcijskog plana za kružno gospodarstvo koju je uveo Sud: **regulatorni okvir**, **poticajne mjere**, **dodjela financijskih sredstava** i **praćenje napretka EU-a** (vidjeti *sliku 4.*).

Izvor: Sud, na temelju prvog i drugog akcijskog plana za kružno gospodarstvo.

Prilog III. – Okvir za praćenje kružnog gospodarstva

#	Pokazatelj (skupina)	Relevantnost	Zakonodavstvo i politika EU-a (primjeri)
Proizvodnja i potrošnja			
1	Samodostatnost EU-a u pogledu sirovina	Kružnim gospodarstvom trebalo bi se doprinijeti rješavanju rizika u području opskrbe sirovinama, posebno kritičnim sirovinama.	Inicijativa za kritične sirovine; Plan za resursnu učinkovitost
2	Zelena javna nabava	Javna nabava čini velik dio potrošnje i može biti pokretač kružnog gospodarstva.	Strategija javne nabave; programi potpore EU-a i neobvezni kriteriji za zelenu javnu nabavu
3.a – c	Proizvodnja otpada	U kružnom gospodarstvu proizvodnja otpada svodi se na najmanju moguću mjeru.	Okvirna direktiva o otpadu; direktive o posebnim tokovima otpada; strategija za plastiku
4	Rasipanje hrane	Rasipanje hrane ima negativne učinke na okoliš, klimu i gospodarstvo.	Uredba o općim propisima o hrani; Okvirna direktiva o otpadu; razne inicijative (npr. Platforma o gubitku i rasipanju hrane)
Gospodarenje otpadom			
5.a – b	Ukupne stope recikliranja	Povećanje recikliranja dio je prijelaza na kružno gospodarstvo.	Okvirna direktiva o otpadu
6.a – f	Stope recikliranja za određene tokove otpada	Odražavaju ostvareni napredak u području recikliranja ključnih tokova otpada.	Okvirna direktiva o otpadu; Direktiva o odlagalištima otpada; direktive o određenim tokovima otpada
Sekundarne sirovine			
7.a – b	Doprinos recikliranih materijala potražnji za sirovinama (uključujući stopu kružne uporabe materijala)	U kružnom gospodarstvu sekundarne se sirovine često upotrebljavaju za nove proizvode.	Okvirna direktiva o otpadu; Direktiva o ekološkom dizajnu; znak za okoliš EU-a; Uredba REACH; inicijativa o povezanosti politika o kemikalijama, proizvodima i otpadu; strategija za plastiku; standardi kvalitete za sekundarne sirovine

#	Pokazatelj (skupina)	Relevantnost	Zakonodavstvo i politika EU-a (primjeri)
8	Trgovina sirovinama koje se mogu reciklirati	Trgovina materijalom koji se može reciklirati odražava važnost unutarnjeg tržišta i globalnog sudjelovanja u kružnom gospodarstvu.	Politika unutarnjeg tržišta; Uredba o pošiljkama otpada; trgovinska politika
Konkurentnost i inovacije			
9.a – c	Privatna ulaganja, radna mjesta i bruto dodana vrijednost	Odražavaju doprinos kružnog gospodarstva otvaranju radnih mjesta i rastu.	Plan ulaganja za Europu; strukturni i investicijski fondovi; InnovFin; Platforma za financiranje kružnog gospodarstva; strategija za održivo financiranje; Inicijativa za zeleno zapošljavanje; Novi program vještina za Europu; politika unutarnjeg tržišta
10	Patenti	Inovativnim tehnologijama povezanim s kružnim gospodarstvom povećava se globalna konkurentnost EU-a.	Obzor 2020.

Izvor: Sud, na temelju [COM\(2018\) 029](#).

Pokrate i skraćeni nazivi

COSME: Program EU-a za konkurentnost poduzeća te malih i srednjih poduzeća

EFRR: Europski fond za regionalni razvoj

EFSU: Europski fond za strateška ulaganja

EIB: Europska investicijska banka

EMAS: sustav EU-a za upravljanje okolišem i neovisno ocjenjivanje

ESCU: Europski savjetodavni centar za ulaganja

ESTAT: Eurostat

GU ENER: Glavna uprava za energetiku

GU ENV: Glavna uprava za okoliš

GU GROW: Glavna uprava za unutarnje tržište, industriju, poduzetništvo te male i srednje poduzetnike

GU JUST: Glavna uprava za pravosuđe i zaštitu potrošača

GU REGIO: Glavna uprava za regionalnu i urbanu politiku

GU RTD: Glavna uprava za istraživanje i inovacije

MSP: malo ili srednje poduzeće

REACH: registracija, evaluacija, autorizacija i ograničavanja kemikalija

Pojmovnik

Ekološki (kružni) dizajn: pristup dizajnu kojim se utjecaj na okoliš svodi na najmanju moguću razinu u svim fazama životnog ciklusa određenog proizvoda.

Europska investicijska banka: banka na razini EU-a u vlasništvu država članica koja osigurava financiranje projekata kojima se podupire politika EU-a, i to uglavnom u EU-u, ali i izvan njega.

Europski fond za regionalni razvoj: fond EU-a kojim se jača gospodarska i socijalna kohezija u EU-u financiranjem ulaganja kojima se smanjuju nejednakosti među regijama.

Europski gospodarski i socijalni odbor: savjetodavno tijelo EU-a koje djeluje kao forum za organizacije civilnog društva.

Europski savjetodavni centar za ulaganja: platforma na kojoj se objedinjuju sve usluge investicijskog savjetovanja i tehnička pomoć za podnositelje prijave za potporu iz EFSU-a.

Europski strukturni i investicijski fondovi: pet glavnih fondova EU-a iz kojih se pružala potpora gospodarskom razvoju cijeloga EU-a u razdoblju 2014. – 2020. Riječ je o sljedećim fondovima: Europski fond za regionalni razvoj, Europski socijalni fond, Kohezijski fond, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj i Europski fond za pomorstvo i ribarstvo.

Europski zeleni plan: strategija EU-a za rast donesena 2019. čiji je cilj da EU do 2050. postane klimatski neutralan.

InvestEU: mehanizam za mobilizaciju privatnih ulaganja u projekte koji imaju stratešku važnost za EU.

Kohezijski fond: fond EU-a čija je svrha smanjiti gospodarske i socijalne nejednakosti u EU-u financiranjem ulaganja u državama članicama u kojima je bruto nacionalni dohodak po stanovniku manji od 90 % prosjeka EU-a.

Kružno gospodarstvo: gospodarski sustav koji se temelji na ponovnoj uporabi, razmjeni, popravku, obnovi, preradi i recikliranju materijala kako bi se smanjilo iskorištavanje resursa, nastajanje otpada i emisija, i to posebice kružnim dizajnom proizvoda i proizvodnih procesa.

LIFE: financijski instrument kojim se podupire provedba politike EU-a o okolišu i klimi sufinanciranjem projekata u državama članicama.

Malo ili srednje poduzeće: definicija veličine koja se primjenjuje na poduzeća i druge organizacije i koja se temelji na broju zaposlenika i određenim financijskim kriterijima. Mala poduzeća imaju manje od 50 zaposlenika i promet ili bilancu koji ne prelaze 10 milijuna eura. Srednja poduzeća imaju manje od 250 zaposlenika i promet koji ne prelazi 50 milijuna eura, odnosno bilancu koja ne prelazi 43 milijuna eura.

Mehanizam za oporavak i otpornost: mehanizam EU-a za financijsku potporu namijenjen ublažavanju gospodarskih i društvenih učinaka pandemije bolesti COVID-19 i poticanju oporavka uz istodobno promicanje zelene i digitalne transformacije.

Mehanizam za pravednu tranziciju: instrument EU-a namijenjen promicanju prijelaza na klimatski neutralno gospodarstvo te pružanju potpore zajednicama i regijama koje su u financijskom smislu najviše pogođene tim prijelazom.

Obzor 2020.: program EU-a za financiranje istraživanja i inovacija u razdoblju 2014. – 2020.

Planirano zastarijevanje: praksa dizajniranja proizvoda na način kojim se ograničava njihov životni vijek kako bi potrošači morali kupiti nove.

Program za konkurentnost poduzeća te malih i srednjih poduzeća: program EU-a kojim se pomaže malim poduzećima u pristupu novim tržištima.

Savjetodavne usluge InnovFin: služba EIB-a koja pruža smjernice o načinu strukturiranja istraživačkih i inovacijskih projekata u svrhu stjecanja boljeg pristupa financiranju.

Sekundarne sirovine: reciklirani materijali koji se mogu upotrebljavati u proizvodnim procesima umjesto novih ili neupotrijebljenih materijala (koji se nazivaju **primarnim sirovinama**) ili uz njih.

Životni ciklus proizvoda: faze u vijeku trajanja proizvoda, od nabave sirovina potrebnih za njegovu proizvodnju do njegova konačnog zbrinjavanja na kraju korisnog vijeka trajanja.

Odgovori Komisije

<https://www.eca.europa.eu/hr/publications/sr-2023-17>

Kronologija

<https://www.eca.europa.eu/hr/publications/sr-2023-17>

Revizorski tim

U tematskim izvješćima Suda iznose se rezultati revizija koje su provedene za politike i programe EU-a ili teme povezane s upravljanjem u posebnim proračunskim područjima. U odabiru i oblikovanju takvih revizijskih zadataka Sud nastoji postići što veći učinak uzimajući u obzir rizike za uspješnost ili usklađenost, vrijednost predmetnih prihoda ili rashoda, predstojeće razvojne promjene te politički i javni interes.

Ovu reviziju uspješnosti provelo je II. revizijsko vijeće, kojim predsjedava članica Suda Annemie Turtelboom i koje je specijalizirano za rashodovna područja ulaganja u koheziju, rast i uključivanje. Reviziju je predvodila članica Suda Iliana Ivanova, a potporu su joj pružali voditelj njezina ureda James Verity, ataše u njezinu uredu Ivan Genčev, rukovoditelj Niels-Erik Brokopp, voditelj radnog zadatka Rafal Gorajski te revizori Agota Krenusz, Paloma Munoz Mula, Dieter Böckem, Joanna Laskowska i Katarzyna Solarek. Jezičnu podršku pružao je Michael Pyper.

Slijeva nadesno: Paloma Munoz Mula, James Verity, Iliana Ivanova, Rafal Gorajski, Agota Krenusz.

AUTORSKA PRAVA

© Europska unija, 2023.

Politika Europskog revizorskog suda (Sud) o ponovnoj uporabi sadržaja utvrđena je u [Odluci Suda br. 6-2019](#) o politici otvorenih podataka i ponovnoj uporabi dokumenata.

Osim ako je drukčije navedeno (npr. u pojedinačnim napomenama o autorskim pravima), sadržaj Suda koji je u vlasništvu EU-a ima dozvolu [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](#). Stoga je opće pravilo da je ponovna uporaba dopuštena pod uvjetom da se na odgovarajući način navede izvor i naznače eventualne promjene. Osoba koja ponovno upotrebljava sadržaj Suda ne smije izmijeniti izvorno značenje ili poruku. Sud ne snosi odgovornost za posljedice ponovne uporabe.

Ako određeni sadržaj prikazuje osobe čiji je identitet moguće utvrditi, npr. u slučaju fotografija koje prikazuju osoblje Suda, ili ako uključuje djela trećih strana, potrebno je zatražiti dodatno dopuštenje.

U slučaju dobivanja takvog dopuštenja njime se poništava i zamjenjuje prethodno opisano opće dopuštenje i jasno se navode sva ograničenja koja se primjenjuju na uporabu tog sadržaja.

Za uporabu ili reprodukciju sadržaja koji nije u vlasništvu EU-a dopuštenje se po potrebi mora zatražiti izravno od nositelja autorskih prava:

Slike 1., 3. i 4. – Ikone: slike su izrađene s pomoću alata dostupnih na stranici [Flaticon.com](#). © Freepik Company S.L. Sva prava pridržana.

Softver ili dokumenti na koje se primjenjuju prava industrijskog vlasništva, kao što su patenti, žigovi, registrirani dizajn, logotipi i nazivi, nisu obuhvaćeni politikom Suda o ponovnoj uporabi sadržaja.

Na internetskim stranicama institucija Europske unije unutar domene europa.eu dostupne su poveznice na internetske stranice trećih strana. Sud nema nikakvu kontrolu nad njihovim sadržajem te je stoga preporučljivo da provjerite njihove politike zaštite osobnih podataka i autorskih prava.

Upotreba logotipa Suda

Logotip Suda ne smije se upotrebljavati bez prethodne suglasnosti Suda.

PDF	ISBN 978-92-849-0565-2	ISSN 2315-2230	doi: 10.2865/516160	QJ-AB-23-022-HR-N
HTML	ISBN 978-92-849-0561-4	ISSN 2315-2230	doi: 10.2865/306	QJ-AB-23-022-HR-Q

U kružnom gospodarstvu omogućuje se očuvanje vrijednosti proizvoda, materijala i resursa i u najvećoj mogućoj mjeri smanjenje nastanka otpada. Oko 80 % utjecaja određenog proizvoda na okoliš određeno je njegovim dizajnom. Sud je utvrdio tek ograničene dokaze o tome da su dva akcijska plana za kružno gospodarstvo koje je donijela Europska komisija, posebno u pogledu kružnog dizajna proizvoda i proizvodnih procesa, djelotvorno utjecali na aktivnosti kružnog gospodarstva u EU-u. Sud preporučuje Komisiji da analizira razloge zbog kojih su države članice u slaboj mjeri iskoristile financijska sredstva EU-a namijenjena kružnom dizajnu te da razmotri na koji način pružiti više poticaja za bolje iskorištavanje tih sredstava i poboljšati svoje praćenje prijelaza država članica na kružno gospodarstvo.

Tematsko izvješće Suda u skladu s člankom 287. stavkom 4. drugim podstavkom UFEU-a.

EUROPSKI
REVIZORSKI
SUD

Ured za publikacije
Europske unije

EUROPSKI REVIZORSKI SUD
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUKSEMBURG

Tel.: +352 4398-1

Upiti: eca.europa.eu/hr/Pages/ContactForm.aspx
Internetske stranice: eca.europa.eu
Twitter: @EUAuditors